

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Факультет права, гуманітарних та соціальних наук
КАФЕДРА ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ

На правах рукопису

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти

«Магістр»

На тему: **Особливості перекладу термінів податкового законодавства (на матеріалах конвенцій про усунення подвійного оподаткування між Україною та країнами ЄС)**

здобувач: студент 2 курсу групи АМП-23дм

спеціальність: 035 Філологія

спеціалізація: 035.041 Філологія. Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

Марченко Олексій Михайлович

Керівник роботи: к. пед. н., доцент

Гнедкова Олена Геннадіївна

АНОТАЦІЯ

Марченко О. М. Особливості перекладу термінів податкового законодавства (на матеріалах конвенцій про усунення подвійного оподаткування між Україною та країнами ЄС)

Проблематика перекладу договорів у міжнародних торговельних відносинах вочевидь є однією з найважливіших у перекладацькій галузі. Актуальність роботи обумовлена євроінтеграційним курсом України, а також посиленням міжнародного податкового контролю протягом останніх років, що знаходить відображення у змінах в українській законодавчій базі. Мета дослідження полягає у встановленні випадків використання еквівалентів, аналогів та описового перекладу основних термінів податкового законодавства у конвенціях про уникнення подвійного оподаткування між Україною та країнами ЄС. Об'єктом дослідження є проблема встановлення відповідності у перекладах податкових термінів у зовнішньоекономічних договорах з огляду на конвенції про усунення подвійного оподаткування між Україною та іншими країнами. Предметом дослідження є еквіваленти та аналоги у перекладі податкових термінів та усталених виразів у конвенціях про усунення подвійного оподаткування між Україною та країнами ЄС. У роботі було використано порівняльний аналіз основних термінів податкового законодавства України та директив ЄС, моделей міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування, а також міжнародних договорів між Україною та країнами ЄС. Практична користь дослідження полягає у класифікації відповідників основних податкових термінів, яку можна безпосередньо використовувати при укладенні чи перекладі зовнішньоекономічних приватних договорів, що складає основу діловодства у міжнародній торгівлі.

Ключові слова: аналог, відповідник, еквівалент, міжнародний договір, податкове законодавство, подвійне оподаткування.

SUMMARY

Marchenko O. M. Peculiarities of translating tax legislation terms (based on the materials of conventions on the elimination of double taxation between Ukraine and the EU countries)

The issue of translating contracts in international trade relations is important. The relevance of the work is due to the European integration course of Ukraine, as well as the strengthening of international tax control in recent years, which is reflected in changes in the Ukrainian legislative framework. The purpose of the study is to identify cases of the use of equivalents, analogues and descriptive translation of the main terms of tax legislation in conventions on the elimination of double taxation between Ukraine and the EU countries. The object of the study is the problem of establishing the equivalence in the translations of tax terms in foreign economic agreements in view of the conventions on the elimination of double taxation between Ukraine and other countries. The subject of the study are the equivalents, analogues and cases of descriptive translation of tax terms and established expressions in conventions on the elimination of double taxation between Ukraine and the EU countries. The work uses the comparative analysis of the main terms of the tax legislation of Ukraine and EU directives, models of international treaties on the elimination of double taxation, as well as international treaties between Ukraine and the EU countries. The practical benefit of the study lies in the classification of the equivalents of the main tax terms, which can be directly used for drafting or translating foreign economic private contracts.

Keywords: analogue, counterpart, double taxation, equivalent, international treaty, tax legislation.

ЗМІСТ

ЗМІСТ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ МІЖНАРОДНИХ УГОД, ЯКІ МІСТЯТЬ ТЕРМІНИ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА.....	10
1.1. Податкове законодавство та система міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування.....	10
1.2. Структурні особливості відтворення текстів багатомовних угод та шляхи оновлення податкової термінології.....	23
Висновки до розділу I.....	27
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПОДАТКОВИХ ТЕРМІНІВ.....	32
2.1. Аналіз ключових термінів податкового законодавства України та директив ЄС.....	32
2.2. Особливості перекладу основних термінів податкового законодавства України та ЄС.....	40
Висновки до розділу II.....	46
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ ПОДАТКОВИХ ТЕРМІНІВ У КОНВЕНЦІЯХ ПРО УНИКНЕННЯ ПОДВІЙНОГО ОПОДАТКУВАННЯ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КРАЇНАМИ ЄС.....	50
3.1. Виокремлення та класифікація випадків перекладу податкових термінів у конвенціях.....	50
3.2. Узагальнення та систематизація випадків використання еквівалентів, аналогів та описового перекладу податкових термінів.....	75
Висновки до розділу III.....	76
ВИСНОВКИ.....	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	86

ВСТУП

Проблематика перекладу договорів у міжнародних торговельних відносинах вочевидь є однією з перших у перекладацькій галузі, якщо не з точки зору філологічного інтересу, то хоча б з точки зору фінансів, які від неї залежать. Відомо, що невід'ємною частиною будь-яких ринків, у тому числі міжнародних, є наявність суб'єктів, наприклад бірж, банків або держав, які встановлюють та підтримують правила торгівлі на ринках. Держави є останніми гарантами виконання таких правил, і тому вони, зокрема за цю свою роль у торгівлі, збирають податки, збори та мита. Здавалося б, за аналогією, у міжнародній торгівлі має бути деякий суб'єкт, який встановлюватиме єдині правила та відіграватиме роль арбітра, здатного бути посередником навіть між державами. Проте такої структури правил та суб'єкта, який був би наділений здатністю вплинути на порушників, фактично немає, а система міжнародної торгівлі засновується на двосторонніх або багатосторонніх угодах між країнами та їх резидентами, які по своїй суті є добровільними, а тому виконуються лише до того часу, допоки вони є вигідними, а не допоки вони справедливі.

Питання оподаткування, у тому числі міжнародної торгівлі, є ключовим, оскільки на ньому засновується фінансування держав як найбільших суб'єктів, здатних вимагати дотримання правил від учасників торгівлі. Тому не дивно, що саме у питанні оподаткування розмежування обов'язків та прав є найбільш консервативним, а саме: у ньому фактично існують лише двосторонні міжнародні угоди між державами [72, с. 16]. Таким чином, приватні зовнішньоекономічні договори [55] між резидентами двох країн чітко підпорядковуються таким міжнародним угодам між цими країнами, або, якщо їх не існує, то кожна країна, між чийми резидентами відбувається торгівля, сприйматиме кожного учасника торговельних угод як свого резидента у питанні оподаткування. Таким чином, за відсутності міжнародних договорів, учасники міжнародної торгівлі мають оподатковуватися двічі.

Міжнародні конвенції про усунення подвійного оподаткування [52] покликані зменшити податковий тягар та стимулювати міжнародну торгівлю шляхом встановлення правил про першочергове оподаткування. Як не дивно, між країнами ЄС, незважаючи на їх величезну мережу зв'язків, так само діють міжнародні двосторонні угоди про уникнення подвійного оподаткування, причому вони періодично оновлюються у зв'язку з еволюцією податкового законодавства. З огляду на євроінтеграційний курс України, нас у першу чергу цікавлять такі угоди між Україною та країнами ЄС.

Актуальність роботи обумовлена євроінтеграцією України, а також посиленням міжнародного податкового контролю протягом останніх років, що знайшло відображення у змінах в українській законодавчій базі. Загальновідомою в Україні та світі є ситуація, коли підприємства та самозайняті особи використовують прогалини у міжнародному податковому законодавстві для зменшення податкового навантаження або навіть для уникнення оподаткування. На протидію цьому, уряди більшості країн світу почали впроваджувати спільний підхід до оподаткування, який унеможливив би уникнення оподаткування. Ця діяльність створює нові усталені вирази у питаннях оподаткування, як наприклад термін «трансферне ціноутворення» [53], а також потребує пошуку способів зрозумілого та однозначного перекладу цієї нової термінології.

Мета дослідження полягає у встановленні випадків використання еквівалентів, аналогів та описового перекладу основних термінів податкового законодавства у конвенціях про уникнення подвійного оподаткування між Україною та країнами ЄС.

Завданнями дослідження є наступні:

- описати теоретичні аспекти перекладу текстів міжнародних угод, які містять терміни податкового законодавства, зокрема з огляду на структуру текстів;

- описати шляхи оновлення податкової термінології та необхідність її перекладу;
- визначити основні терміни податкового законодавства України та директив ЄС, а також дослідити особливості їх перекладу з огляду на постійне оновлення термінології;
- виокремити випадки перекладів основних податкових термінів у конвенціях про уникнення подвійного оподаткування між Україною та країнами ЄС;
- встановити випадки використання еквівалентів, аналогів та описового перекладу у попередньо виокремлених випадках перекладу основних податкових термінів;
- проаналізувати вищевказані випадки перекладу податкових термінів та запропонувати оптимальний підхід до перекладу податкових термінів у майбутніх переукладеннях конвенцій про уникнення подвійного оподаткування між Україною та країнами ЄС.

Об'єкт дослідження. Проблема встановлення відповідності у перекладах податкових термінів у зовнішньоекономічних договорах з огляду на конвенції про усунення подвійного оподаткування між Україною та іншими країнами.

Предмет дослідження. Еквіваленти та аналоги у перекладі податкових термінів та усталених виразів у конвенціях про усунення подвійного оподаткування між Україною та країнами ЄС.

У якості **методів дослідження** у роботі було використано порівняльний аналіз основних термінів податкового законодавства України та директив ЄС, моделей міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування, а також міжнародних договорів між Україною та країнами ЄС. Порівняння термінів з огляду на їх контекст дає змогу вирізнити, у яких випадках пара іншомовних слів є еквівалентом, аналогом або коли у відповідність терміну в одній мові використано опис в іншій.

Практична значення дослідження полягає у класифікації відповідників основних податкових термінів та спробі визначення загальних принципів встановлення іншомовних відповідників податкових термінів українського законодавства. Класифікацію відповідників можна безпосередньо використовувати при укладенні чи перекладі зовнішньоекономічних приватних договорів, що складає основу діловодства у міжнародній торгівлі. Окрім цього, спроба визначення загальних принципів встановлення відповідників податкових термінів може слугувати джерелом інформації при переукладенні міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування між Україною та країнами ЄС у майбутньому, адже такі договори час від часу переукладаються навіть між країнами ЄС, незважаючи на їх тісні взаємозв'язки. Наостанок, уявлення про україномовні відповідники іншомовним податковим термінам може бути корисним при внесенні змін до українського податкового законодавства, яке неодмінно буде змінюватись щонайменше з метою уніфікації з загальноєвропейським.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вдосконаленні методики перекладу основних податкових термінів завдяки класифікації випадків використання еквівалентів, аналогів та описового перекладу у міжнародних договорах. Оскільки такі договори доцільно використовувати за основу при укладенні зовнішньоекономічних приватних договорів, то розроблена класифікація може бути корисна у перекладацькій практиці.

Результати роботи було оприлюднено на IX Всеукраїнській науково-практичній конференції «Трансформація національної моделі фінансово-кредитних відносин: виклики глобалізації та регіональні аспекти», 4 грудня 2024 року, м. Ужгород, а також на X Всеукраїнській студентській науковій конференції «Розвиток сучасної науки: актуальні питання теорії та практики», 22 травня 2026 року, м. Тернопіль. Бібліографічні описи:

1. Марченко О. М., Гнедкова О. Г. Переклад термінів податкового законодавства у зовнішньоекономічних договорах з огляду на конвенції про

усунення подвійного оподаткування між Україною та країнами ЄС. *Трансформація національної моделі фінансово-кредитних відносин: виклики глобалізації та регіональні аспекти* : збірник матеріалів ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Ужгород, 4 грудня 2024 р.). Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2024. С. 225-226.

2. Марченко О. М., Гнедкова О. Г. Особливості перекладу термінів податкового законодавства у конвенціях про уникнення подвійного оподаткування між Україною та країнами Європейського Союзу. *Розвиток сучасної науки: актуальні питання теорії та практики* : матеріали Х Всеукраїнської студентської наукової конференції (м. Тернопіль, 22 травня 2026 р.). Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2026. С. 494-496.

Робота складається зі вступу, трьох розділів (з висновками до них), (загальних) висновків та списку використаних джерел (93 найменувань). Загальний обсяг роботи – 100 сторінок (обсяг основного тексту 81 сторінка).

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ МІЖНАРОДНИХ УГОД, ЯКІ МІСТЯТЬ ТЕРМІНИ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

1.1. Податкове законодавство та система міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування.

1.1.1. Система міжнародних договорів.

Основним джерелом міжнародного права є держави, і донедавна вони були єдиними учасниками міжнародних відносин [81, с. 2]. При цьому основним способом ведення міжнародних відносин є пряма взаємодія двох держав між собою [81, с. 10]. У такій системі міжнародних відносин усі інші особи приймали участь у міжнародних відносинах тільки під егідою країни, до якої вони мали відношення, і під дією законів якої вони працювали [81, с. 2]. На сьогодні коло безпосередніх учасників міжнародних відносин дещо розширене, але за своєю суттю вони не змінилися принципово. Зараз міжнародне право вважається таким, що регулює наступні відносини [81, с. 2]:

1) між державами та міжнародними організаціями (такими, як Організація Об'єднаних Націй (ООН) та інші подібні);

2) між державами та особами у питаннях щодо міжнародних прав людей (тобто людина може оскаржити дії держави на рівні, де держава не буде стороною судової суперечки та суддею в одній особі);

3) між міжнародним товариством та тими, хто вчинив міжнародні злочини.

Зараз міжнародне право прийнято розділяти на публічне, яке тотожно вжитку міжнародного права у розумінні взаємовідносин між країнами, та приватне міжнародне право, яке має справу з особами, і яке також називають протиріччям між юридичними системами [81, с. 3]. Приватне міжнародне право схоже у вжитку на той стан речей, який існував до створення сучасної системи міжнародного права, і полягає у наступному: воно визначає, під дію юрисдикції якої країни підпадає та чи інша особа чи дія того чи іншого договору між

особами, які є резидентами різних країн; воно являє собою закони окремих країн, які приймають рішення щодо цих питань у рамках власного внутрішнього законодавства; також воно включає роботу національних судів щодо прийняття рішень, чи потрібно виконувати судові рішення, які були прийняті у інших країнах [81, с. 3].

Міжнародне право різке відрізняється від національного у тому, що воно децентралізоване [81, с. 10]. Але ООН та Європейський Союз (ЄС) є прикладами виключень з правила. Деякі резолюції Ради безпеки ООН є обов'язковими до виконання усіма державами, а законодавчі органи ЄС приймають законодавство, на яке можна посилалися у судах, як на прямі норми, обов'язкові до виконання [81, с. 11].

За визначенням, міжнародні договори є юридично зобов'язуючими домовленостями між державами, і часто їх називають за допомогою наступних синонімів: конвенції, пакти, конкорди, протоколи, тощо [81, с. 31]. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 1969 року, яка почала діяти у 1980 році, встановлює загальні засади у вигляді заздалегідь домовлених норм, на які можуть спиратися усі договори між країнами, що підписали цю конвенцію [81, с. 80].

Терміни у багатьох договорах про подвійне оподаткування часто визначено у широкому розумінні, але у першу чергу у розумінні національного податкового законодавства, і тому вони можуть бути інтерпретовані сторонами різним чином, тому ці договори передбачають процедури вирішення протиріч [89, с. 196].

Створення угоди про уникнення подвійного оподаткування починається з переговорів, і інколи угоди не доходять до останніх етапів свого життя через різні обставини, наприклад якщо переговори тривають довго, і за цей час національне законодавство країн змінюється настільки, що навіть узгоджені пункти угоди вимагають перегляду [89, с. 148]. Після успішного завершення переговорів слідує підписання угоди, але для введення договору в дію потрібна

також її ратифікація національною гілкою влади кожної країни, яка за це відповідає, тобто, як правило, національного парламенту, але наприклад у Сполученому Королівстві ратифікуються королем, про що парламент лише повідомляється [89, с. 149]. Після ратифікації, яка може у деяких випадках включати потребу змінити законодавство для відповідності угоді, країни обмінюються «інструментами ратифікації», і після цього угода фактично починає діяти; причому угоди також мають певні, наперед узгоджені дати початку їх юридично дії [89, с. 149]. Оскільки обставини міжнародної торгівлі та діяльності змінюються, національні законодавства постійно оновлюються для того, щоб відповідати вимогам часу, а тому і угоди про уникнення подвійного оподаткування мають також змінюватися. Основним способом зміни угод про подвійне оподаткування з метою підтримувати їх відповідність вимогам часу є прийняття сторонами протоколів до угод, які оновлюють зміст та фактичний текст цих угод [89, с. 150]. У теорії існує також багатосторонній механізм, який розробляється під егідою Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) спеціально для того, щоб країни автоматично ухвалили оновлення для боротьби з проблемою розмивання бази оподаткування та виведення прибутку з-під оподаткування [89, с. 150]. Проблема полягає у тому, що багато країн мають більше 100 угод про подвійне оподаткування, тобто мережа таких угод величезна, і ніяка країна не має таку кількість підготовлених міжнародних переговорників [89, с. 151].

1.1.2. Міжнародне податкове право.

Центральна проблема міжнародного податкового законодавства полягає у наступному: коли відбувається міжнародна торгівля між двома державами, то обидві держави бажають обкладати податком цю діяльність [82, с. 3]. У випадку, якщо законодавство певної країни умовно розвинене, то у ньому закладено принцип нейтральності, тобто воно спрямоване ані заохочувати, ані припиняти певну торгову міжнародну торгову діяльність [82, с. 4]. Кожна країна має у

своєму національному законодавстві правила оподаткування своїх резидентів, які працюють за кордоном, а також резидентів інших країн, які здійснюють діяльність на суверенній території [82, с. 8]. Причому існує два основних принципи для таких правил, а саме: принцип національності та принцип територіальності [82, с. 8]. Згідно принципу національності, держава вважає, що усі доходи людини чи організації мають бути оподатковані нею; такий принцип використовують США та Швейцарія [82, с. 8, 9]. З іншого боку, принцип територіальності стверджує, що першочергове право на оподаткування має та держава, на чийй суверенній території здійснюється діяльність, тобто де розташовано підприємство чи організацію, або де перебуває людина [82, с. 9]. Оскільки держави намагаються стимулювати ділову активність, яка пов'язана із ними, вони стимулюють міжнародну торгівлю шляхом укладення договорів про уникнення подвійного оподаткування, що полегшує податкове навантаження для ведення міжнародної торгівлі [82, с. 127]. Ці договори описують домовленості та правила, згідно яких податкове навантаження на організацію чи людину зменшується у порівнянні з подвійним оподаткуванням та зобов'язання перед державами чітким чином розподіляються.

Міжнародне податкове законодавство не має чітко визначених рамок, на зразок податкового законодавства окремо визначених країн [72, с. 16]. Натомість, воно являє собою систему усталених норм та міжнародних договорів, які постійно змінюються у відповідності до вимог часу [84, с. 6, 28]. Історично, одним з перших міжнародних договорів щодо оподаткування був договір між Швейцарією та Великою Британією від 1887 року, а договір між Австро-Угорщиною та Прусією від 1899 року став основоположним для багатьох наступних таких договорів [84, с. 7; 89, с. 152]. У період між Першою та Другою Світовими війнами під егідою Ліги Націй було проведено роботу з розробки засад для сучасних договорів про уникнення подвійного оподаткування, і зокрема щодо трансферного ціноутворення, хоча укладання подібних договорів стикалося з великими труднощами у той період [84, с. 8-9].

Протягом Другої Світової війни та після неї просування у питанні укладання міжнародних податкових договорів не було, але вже у 1950-х роках ця робота відновилася під егідою Організації з європейської економічної кооперації, попередника ОЕСР [84, с. 9].

Сьогодні існує дві основні модельні конвенції про уникнення подвійного оподаткування, які слугують базовим шаблоном при укладанні міжнародних договорів між державами. Першою модельною конвенцією щодо уникнення подвійного оподаткування була саме та, яка була створена під егідою ОЕСР, причому акцент у ній поставлено у бік першочергового оподаткування країною резидентства особи, оскільки ОЕСР була створена та просувала інтереси розвинутих країн [84, с. 10, 16]. Ця модельна конвенція використовується досі. Іншими словами, першочергове оподаткування надається країні, у якій юридична чи фізична особа є резидентом, а не країні-джерелу походження коштів, тобто не країні, у якій резидентом є набувач товарів чи послуг. На противагу такому підходу, країни що розвиваються створили в ООН ініціативу щодо збалансувати однобічний підхід та відстояти власні економічні інтереси в області оподаткування міжнародних економічних відносин; ця робота завершилася створенням другої модельної конвенції щодо уникнення подвійного оподаткування [84, с. 11, 15]. Це друга модельна конвенція, і вона, так само як і модельна конвенція ОЕСР, використовується досі. Окремо слід відзначити, що США завжди використовує свій варіант модельної конвенції, який відрізняється від інших у першу чергу у збереженні права США оподатковувати своїх громадян незалежно від їхнього поточного податкового резидентства чи відмови від громадянства протягом 10 років після такої відмови [89, с. 145, 156].

У розвитку міжнародного податкового права у XXI сторіччі фокус уваги було зсунуто на боротьбу зі способами уникнення оподаткування, яке можливе через обхід усталених систем оподаткування завдяки наявності непрозорих юридичних систем та країн, які надають податкові преференції організаціям-

резидентам [84, с. 11]. Ця робота узагальнена під назвою боротьби з розмиванням бази оподаткування та виведення прибутку з-під оподаткування, і активно проводилася під егідою ОЕСР та G20 у 2010-х роках [84, с. 11]. Ця робота покликана унеможливити використання наступних трьох підходів до уникнення оподаткування [80, с. 55]:

1) уникнення оподаткування через непрозорість ділової документації та систем оподаткування одна щодо іншої, причому у такому підході країни змагаються у створенні якомога менш прозорих систем з метою отримати локалізацію міжнародного бізнесу на свої суверенній території;

2) можливість штучної локалізації бізнесу у країні, цей бізнес фактично не веде ніяку ділову активність, тобто у такому підході кожен бізнес бачить за свій розвиток знаходження місця розташування, яке обирається штучно лише на основі податкових преференцій;

3) використання різних рівнів оподаткування та спірних питань у двосторонніх договорах про уникнення подвійного оподаткування, тобто у такому підході бізнес шукає можливість використовувати спірну інтерпретацію міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування чи специфіки національних законодавств з метою зменшення бази оподаткування.

З метою недопущення використання трьох вищезазначених підходів, тобто встановити однакові правила оподаткування міжнародних ділових операцій незалежно від місця розташування та місця реєстрації бізнесу, у 2010-х роках почалась вищезазначена боротьба з розмиванням бази оподаткування та виведення прибутку з-під оподаткування [80, с. 55], яку також називають «подвійним неоподаткуванням» [82, с. 13]. Ключовим аспектом цієї роботи вважають створення однакових умов оподаткування цифрової економіки, адже цифровий бізнес легко переходить від роботи на національних ринках до міжнародної торгівлі, особливо у випадку продажу послуг чи інформаційних продуктів [80, с. 56].

Цікавим аспектом усіх міжнародних договорів загалом та договорів про уникнення подвійного оподаткування зокрема є використання правил Віденської конвенції про право міжнародних договорів від 1969 року, зокрема статті 31, яка говорить, що міжнародні договори мають інтерпретуватися відповідно до звичайного значення слів [84, с. 30; 89, с. 191]. Таким чином, граматичний аспект договорів відіграє ключову роль [84, с. 30], але проблеми виникають саме через те, що англійська мова є де-факто загальноприйнятою мовою укладання таких договорів [84, с. 31]. Як можна буде побачити у розділі 3, однозначний переклад навіть базових податкових термінів у цих договорах відсутній. Допоміжними інструментами у розумінні договорів про подвійне оподаткування є вказані вище дві модельні конвенції, які держави беруть у якості шаблонів під час укладання договорів. Справа у тому, що ці модельні конвенції супроводжуються розлогими та всеохоплюючими коментарями, які покликані допомогти розв'язати спірні ситуації, що можуть виникати при зміні державами власного податкового законодавства [84, с. 36]. Проте важко вважати ці модельні конвенції як такі, які було складено неупереджено, адже вони розроблені вищевказаного поділу інтересів між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються [84, с. 10, 11]. Таким чином, міжнародну систему оподаткування варто вважати не лише набором двосторонніх договорів, а багатосторонньою системою завдяки наявності та важливості модельних конвенцій, які втілюють інтереси двох різних груп країн [84, с. 38].

Подвійне оподаткування виникає через додавання податків кількох країн, тобто працює за принципом додавання податків, а не виключного права однієї країни оподатковувати грошові операції [84, с. 26]. У термінології міжнародних податкових договорів закладено базову різницю між країною-джерелом походження коштів та країною податкового резидентства, проте самі визначення цих термінів нечіткі [84, с. 25]. Це вочевидь походить від того факту, що ця різниця визначає, яка саме країна має першочергове право на оподаткування ділових чи особистих грошових операцій. Іншими словами, ця невизначеність

відображає два діаметрально різних підходи, відображені у модельних конвенціях ОЕСР та ООН, які відстоюють, перша, точку зору розвинених країн, та, друга, точку зору країн, що розвиваються [84, с. 10, 11]. Загалом, першочергове право на оподаткування грошових операцій надається країні податкового резидентства, що ототожнюється з країною фізичного чи юридичного перебування фізичної чи юридичної особи; але складнощі виникають, коли держави намагаються у власному законодавстві підмінити одне поняття іншим задля набуття права оподаткування грошових операцій [84, с. 25, 26]. Одним крайнім випадком оподаткування є податок на додану вартість (ПДВ), яке за своєю суттю оподатковує операцію у країні-джерелі походження коштів. Слід зазначити, що оподаткування доходів (прибутків) та оподаткування споживачів через застосування ПДВ є двома основними видами податків [80, с. 5]. Першочергове право на отримання ПДВ, на противагу загальному підходу до уникнення подвійного оподаткування, вочевидь має джерело коштів, і у договорах про подвійне оподаткування ПДВ як правило не згадується [84, с. 26].

1.1.3. Податкове законодавство Європейського Союзу.

Європейський Союз (ЄС) являє собою митний союз, адже він був створений саме задля створення спільного європейського ринку та уникнення поділів на національні ринки окремих держав [73, с. 91]. Зокрема, між країнами ЄС заборонено вводити мита на імпорт, експорт, а також будь-які податки, які за своєю суттю будуть аналогічні до імпортних чи експортних мит [73, с. 93]. З іншого боку, право на оподаткування вважається наріжним каменем визначення суверенності і закріплено у конституціях країн ЄС [73, с. 12, 189]. Зрештою, виникнення податків та їх стягнення закладено у європейську традицію та сприймається як невід'ємна частина діяльності суспільства, і покликана у тому числі слугувати фінансовою основою розвитку та захисту прав та свобод особистості [73, с. 190]. З юридичної точки зору, наступне вважається

встановленим однозначно: країни-члени ЄС мають право розробляти та впроваджувати свої власні правила щодо прямого оподаткування [89, с. 147].

Таку ситуацію, коли податкове законодавство окремих країн створюється з метою правомірного конкурування за розміщення бізнесу між країнами також називають «ринком податків» [73, с. 20]. Слід розділяти фактичне розташування та діяльність підприємств у країнах, які надають податкові чи інші преференції новоствореним підприємствам, від фіктивного, про яке йшлося вище. Створення умов для справжньої, фізичної локалізації підприємств, тобто функціонування «ринку податків» як правомірного явища, є невід'ємною складовою роботи державних органів, адже вони насамперед роблять ці дії задля стимулювання власних економік. Тим не менш, у деяких випадках такі дії можуть бути штучно обмежені, як наприклад у Європейському Союзі (ЄС) з метою підтримки функціонування спільного європейського ринку, а також підтримання вільного руху товарів, людей, права засновництва та послуг, також капіталу, тобто чотирьох основоположних свобод ЄС [73, с. 26, 166]. Як приклад протидії неправомірній конкуренції, тобто «ринку податків», яка покликана стимулювати вільну конкуренцію та спільний європейський торговий простір, на рівні ЄС заборонено надавати державну допомогу з метою надати ринкову перевагу юридичній особі [73, с.151]. Проте на практиці цей загальний принцип втілюється за допомогою складних юридичних механізмів та під наглядом загальноєвропейських інститутів, тобто існує ряд випадків, коли надання державної допомоги дозволене [73, с.152].

Адміністрування прямих податків, тобто податків на доходи чи прибутки, у країнах ЄС залишено юрисдикції кожної окремої країни, а міжнародне врегулювання покладено на міжнародні, тобто міждержавні договори про уникнення подвійного оподаткування, ідентично тому, як це відбувається між рештою країн світу [73, с. 70]. Адміністрування ПДВ, навпроти, підпадає під контроль ЄС, адже одним із механізмів фінансування діяльності інститутів ЄС є частка від ПДВ, яка не може перевищувати 1% [73, с. 32].

Серед договорів про уникнення подвійного оподаткування чи протоколів про внесення змін, які були підписані між країнами ЄС за останні кілька років можна вказати на новий договір між Нідерландами та Кіпром, підписаний у 2021 році, Францією та Кіпром, підписаний у 2023 році [79], а також протокол між Німеччиною та Люксембургом, підписаний у 2024 [86]. Загалом, між країнами ЄС існує мережа з приблизно 300 двосторонніх договорів про уникнення подвійного оподаткування [89, с. 147].

1.1.4. Модельні міжнародні договори про уникнення подвійного оподаткування та їх структура.

Міжнародні договори про уникнення подвійного оподаткування, які також називають конвенціями, діють у відповідності до Віденської конвенції про право міжнародних договорів, а укладаються відповідно до однієї із модельних конвенцій [89, с. 143, 145]. Наразі у якості модельних конвенцій використовуються наступні три [89, с. 145]:

- 1) модельна конвенція про уникнення подвійного оподаткування Організації економічного співробітництва та розвитку;
- 2) модельна конвенція про уникнення подвійного оподаткування Організації Об'єднаних Націй;
- 3) модельна конвенція про уникнення подвійного оподаткування Сполучених Штатів Америки.

Ці конвенції формують засади зменшення податкового навантаження від оподаткування ділових чи особистих операцій, щодо яких обидві країни могли б претендувати на отримання податку у відповідності до свого законодавства [89, с. 143]. Очевидним і основним механізмом зменшення податкового навантаження є спосіб чіткого визначення на основі цих конвенцій тієї держави з двох, яка має першочергове право на утримання податку на дохід чи прибуток, а також максимальної сумарної ставки податку на дохід чи прибуток, яку підприємство чи особа сплатять у вигляді податку обом державам разом. Але

цей аспект договорів про подвійне оподаткування, хоч і основний, складає меншу частину ситуацій, про які йдеться у договорах. Інші аспекти цих конвенцій наступні [89, с. 143, 144]:

- 1) визначення єдиного та усталеного способу розв'язку найбільш поширених питань оподаткування, які виникають у оподаткування міжнародної торгівлі;
- 2) протидія уникненню сплати податків;
- 3) стимулювання міжнародної торгівлі між державами;
- 4) протидія дискримінації платників податків;
- 5) встановлення фіскальної та юридичної визначеності, яку підприємства та особи можуть використовувати для планування міжнародної торгівлі.

Найпершою модельною конвенцією з нині вживаних є модельна конвенція ОЕСР [89, с. 153], яка за останні 30 років була оновлена десять разів [87, с. 17]. Вона слугує основою для укладання договорів про подвійне оподаткування між розвиненими країнами. Хоча ця модельна конвенція, як і усі інші, не являє собою юридично зобов'язуючий документ, коментарі до модельної конвенції, які складають основну частину документа про цю конвенцію (приблизно 2400 сторінок з 2624), використовуються на практиці як основа для вирішення протиріч [89, с. 154]. Більш детально, користь від неї полягає у тому, що договори, які прийняті на її основі, мають наступні переваги [89, с. 154]:

- 1) вони мають спільні правила інтерпретації положень;
- 2) такі договори можуть бути узгоджені швидше, ніж без використання модельної конвенції;
- 3) для таких договорів є визначеність у мережі схожих договорів між багатьма країнами, яку підприємства, що здійснюють міжнародну торгівлю, можуть використовувати для планування своєї діяльності, а тому їхня діяльність фактично отримує стимулювання;
- 4) для інтерпретації та розуміння договорів, прийнятих на основі цієї модельної конвенції, є офіційні, загальноприйняті пояснення, які включають

виключення та відмінності у конкретних договорах у порівнянні з модельними, що дає змогу легше аналізувати та розуміти фактично існуючу мережу договорів про уникнення подвійного оподаткування.

Модельна конвенція про уникнення подвійного оподаткування США заснована на модельній конвенції ОЕСР, але має певні виключення [89, с. 156]. Її особливостями є наступні [89, с. 156, 157]:

- 1) встановлення юридичного права оподатковувати своїх резидентів та громадян навіть попри їх довгострокове перебування за межами США;
- 2) встановлення права оподатковувати особу протягом 10 років після відмови від громадянства США;
- 3) відсутність порядку зняття обов'язку сплати податків у разі сплати у іншій країні, і, натомість, лише механізм надання податкового кредиту за вже сплачені податки;
- 4) визначення резидентства організацій за місцем заснування, а не за місцем фактичного ведення підприємницької діяльності.

Загалом, модельна конвенція США щодо подвійного оподаткування значно жорсткіша за інші дві модельні конвенції, тому що надає менше преференцій веденню міжнародних торгових операцій, а ті, які надає, є строго обмеженими [89, с. 157]. Цікаво, що документ модельної конвенції ОЕСР слугує за основне джерело для інтерпретації угод, заснованих на модельній конвенції США [89, с. 157]. Зрозуміло, що ця конвенція слугує за основу договорів про подвійне оподаткування між США, з одного боку, та іншими країнами. Таких угод США мають лише близько п'ятдесяти, що значно менше у порівнянні з багатьма іншими країнами-членами ОЕСР [89, с. 156].

Модельна конвенція ООН про уникнення подвійного оподаткування надає перевагу у праві оподаткування країнам, що розвиваються, і слугує за основу договорів між цими країнами, з одного боку, та розвиненими країнами [89, с. 157; 93, с. 4]. Вона, як і модельна конвенція США, заснована на модельній

конвенції ОЕСР. Значущими особливостями модельної конвенції ООН є наступні [89, с. 157, 158]:

1) країнам, що розвиваються, надається більше право на оподаткування доходів закордонних інвесторів, ніж дають інші дві модельні конвенції;

2) за основу дії конвенції положено порядок зняття обов'язку сплати податку у випадку його сплати у іншій країні, у той час як інші модельні конвенції мають порядок надання податкових кредитів;

3) є порядок оподаткування роялті, які сплачуються за кордон, у той час як інші модельні конвенції такого порядку не передбачають;

4) країнам, що розвиваються, надано широкі права оподатковувати міжнародні компанії;

5) надає основне право оподаткування «інших доходів», до яких часто відносять роялті, доходи від кредитування, тощо, тим країнам, резидентом яких є отримувач послуг, тобто країнам, що розвиваються;

6) дозволяє оподатковувати доходи нерезидентів за технічні послуги.

Перелічені вище положення націлені надати вигоду країнам, що розвиваються. Вони беруть за основу, що основними торговими операціями будуть надання високотехнологічних послуг та товарів від розвинених країн до країн, що розвиваються, тобто потік грошей за товари та послуги відбуватиметься від країн, що розвиваються, до розвинених країн. Натомість, зворотний потік коштів оцінюється переважно як інвестиції у країни, що розвиваються. Модельна конвенція ООН надає перевагу саме країнам, що розвиваються, у питанні першочергового права оподаткування цих міжнародних операцій.

1.2. Структурні особливості відтворення текстів багатомовних угод та шляхи оновлення податкової термінології.

Розглянемо шляхи появи неологізмів. Поява нових податкових термінів є природною, оскільки мова завжди еволюціонує та вбирає в себе слова іншомовного походження, як наприклад «корпорація», або створює нові слова на основі вже наявних, як наприклад «лісгосп». Для бізнес-термінології, з якої виходить податкова термінологія, важливим джерелом неологізмів є саме запозичення з інших мов [2, с. 22]. Такі слова вочевидь спочатку входять у вжиток завдяки міжнародній торгівлі та спілкуванню україномовних та іншомовних контрагентів. Після набуття вжитку у практиці, такі слова можуть з'явитися у академічному середовищі та отримати поширення у публікаціях та академічному дискурсі. Коли ж доходить час до законодавчому оформленні чи уточненні нових ділових відносин, то академічне середовище відіграє роль джерела експертної думки для законотворчого процесу, а тому вплине на фактичний вжиток неологізмів як законодавчих, і у тому числі податкових, термінів.

Серед податкових неологізмів найбільшого вжитку наразі отримують саме англomовні неологізми. «Гудвіл», «дериватив», «інвестор», «лізингова операція», «опціон», «резидент», «рентна плата», «трансфертне ціноутворення», «своп», «форвардний контракт», «ф'ючерсний контракт (ф'ючерс)» — ось невеликий список неологізмів, які мають визначення та вживаються у Податковому кодексі України [53] як спеціальні терміни податкового законодавства. Очевидно, що появу цих термінів в українському законодавстві не можна звести суто до законотворчих ініціатив. Натомість, їх поява пов'язана саме зі зручністю їх вжитку на практиці, а їх кількість у законодавстві є лише малою частиною англomовних неологізмів, які набули поширення протягом останніх кількох десятиків років. Загалом, бізнес-середовище є джерелом таких новоутворених слів [2, с. 23], а серед конкретних механізмів виділяють

транслітерацію, транскрипцію, калькування, описовий спосіб та пряме включення [2, с. 22], причому саме пряме включення набуло найпоширенішого вжитку [2, с. 24]. Усі ці механізми створюють уніфікацію мовлення, яка розв'язує проблему швидкого і однозначного порозуміння між контрагентами, а також продавцями та кінцевими споживачами товарів і послуг. Сама ж проблема непорозуміння виникає через появу у бізнес-середовищі та у середовищі споживчого ринку іншомовних слів у описі товарів чи послуг, які надаються іноземними підприємствами. Іншими словами, глобалізація торгівлі змушує мови змінюватися та включати в себе найбільш уживані слова інших мов.

Особливу роль у розумінні та перекладі термінів відіграє лінгвістична невизначеність. Лінгвістичну невизначеність можна означити як властивість будь-якої мови мати у собі можливість конструювати узагальнення, двозначності та загальні речення, які використовуються людьми для того, щоб сказати багато ні про що [75, с. 73]. Слово може бути неоднозначним, бо існують лексичні, структурні та синтаксичні невизначеності; наприклад одне і те ж слово може грати роль іменника та прикметника («light», «right», тощо) [75, с. 74]. Лексичну невизначеність у межах однієї мови у юридичних документах долаються шляхом включення у документ визначень понять [70, с. 30]. Вирази та речення вважаються неоднозначними, якщо може бути декілька крайніх випадків їх інтерпретації, які мають зрозумілий широкий вжиток [75, с. 74]. Як було зазначено раніше, договори про уникнення подвійного оподаткування діють на основі Віденської конвенції про право міжнародних договорів, згідно якої текст договорів має сприйматися у звичайному розумінні слів. Також вище було вказано, що згідно модельної конвенції про подвійне оподаткування ОЕСР терміни вживаються найперше у найбільш загальному розумінні, і потім у розумінні національних законодавств. Таким чином, лінгвістичну невизначеність неможливо усунути, причому вона може існувати в межах однієї мови, а також при перекладі, коли цілком однозначне слово однієї мови має багато усталених перекладів на іншу мову [75, с. 77].

Окрім того факту, що мова як така має інструменти створення невизначеності, існує явище юридичної невизначеності [75, с. 19]. Цікаво, що правники самі вважають, що їхній стиль мовлення часто більше схожий на містифікацію, бо їхня основна робота полягає у тому, щоб впливати на інших лише словами [70, с. 15]. Однією з поширених властивостей юридичних текстів є їх формальний, знеособлений стиль, який при цьому оперує складними, абстрактними поняттями, а самі речення мають велику довжину, оскільки містять уточнення, пояснення та виключення [75, с. 21].

Потреба перекладу юридичних термінів особливо яскраво проявляється у перекладі судових рішень, оскільки ці випадки показують фактичне сприйняття речей у зовнішньоекономічних приватних відносинах. Незважаючи на те, що такі відносини засновуються на міжнародних договорах та законодавствах країн, чиї резиденти вступають у такі приватні відносини, уявлення про справжні норми може дати лише судова практика, адже саме судові рішення показують, як розуміти законодавство та міжнародні договори. З точки зору перекладу, рішення міжнародних судових органів зазвичай перекладають на багато мов, причому це зазвичай здійснюється централізовано за участі державних органів. Таким чином, ці переклади можуть слугувати одними з найбільш ґрунтовних джерел експертної думки щодо перекладу юридичних термінів.

Важливо проаналізувати також стилі та моделі перекладів. Наслідком глобалізації є потреба перекладу юридичних термінів. Глобальна торгівля вочевидь включає в себе виникнення спірних ситуацій, які мають розв'язуватись у судовому порядку. І хоча міжнародні суди є останніми інстанціями, і перед подачею заяв до них слід пройти попередні, вони є джерелом, якщо не практики, то, як мінімум, принципів перекладу юридичних термінів. Тут виникає важлива проблема, а саме: як поєднати постійний розвиток мов та появу в них нових термінів із потребою їх адекватного перекладу? Так, наприклад, у випадку Європейського суду з прав людини, його рішення щодо

України перекладаються українською Міністерством юстиції України [5, с. 37]. Ці переклади по своїй суті є відображенням того, що вважається у експертному середовищі за автентичний переклад. Окрім цього, вони створюють норми, які у подальшому можуть бути використанні у майбутніх перекладах. Більш конкретно, при укладанні двомовних зовнішньоекономічних приватних договорів, сторони будуть розглядати офіційні, у офіційному сенсі слова «автентичні» [5, с. 37], переклади у якості тих норм, яким мають відповідати двомовні тексти приватних договорів. Іншим прикладом перекладу юридичних термінів, схожим на попередній, є переклад термінів, пов'язаних з об'єктами права інтелектуальної власності, оскільки термінологія у цій галузі почала встановлюватися на глобальному рівні ще у XIX сторіччі [69, с. 18], а тому вона знайшла відображення практично в усіх мовах. Тим не менш, із появою нових способів поширення інформації, навіть ця терміносистема [69, с. 16] переживає перетворення і потребує уточнення в усіх мовах, які її використовують. Отже, окрім законодавчої сторони функціонування юридичних термінів, є також судова сторона, у якій законодавчо встановлені норми та терміни, які використовуються у цих нормах, перевіряються на практиці.

Можна виділити шкалу стилів перекладу із наступними типами: офіціозний, офіційний, формальний, нейтральний, неформальний, розмовний, сленг, табу [88, с. 14]. У цій шкалі офіціозний стиль являє собою надміру заплутаний та викривлений стиль, якого наразі намагаються уникати при укладанні угод, згідно загального підходу до використання загальновживаної мови визначеного Віденською конвенцією про право міжнародних договорів, як було зазначено декілька разів вище. Натомість, використовують офіційний стиль, який використовує спеціальні терміни, але не використовує архаїчні слова та вирази, а також не використовує прикметники, які не додають змісту згідно мети договору. Формальний стиль є синонімом ділового стилю, тобто такого, який потребує використання термінології тої сфери діяльності, щодо якої йде мова. Нарешті, нейтральний стиль є простим, але його використання

обмежено у юридичній літературі, бо він за своєю суттю не використовує термінологію, а тяжіє до використання простих слів, що неможливо у спеціальному мовленні. Нарешті, неформальний, розмовний, сленговий та табуйований стилі у договорах вочевидь не використовуються.

Існують моделі перекладу, які дають змогу сконструювати його відповідно до ситуації та вимог. Моделі також дають змогу проаналізувати будь-який переклад. Однією з таких моделей є модель Дж. Хаус [85, с. 27]. Згідно первинної моделі, є виміри мовника та мовлення, і вони наступні [85, с. 27-30]:

1) виміри мовника:

- а) географічне походження;
- б) соціальне положення;
- в) час (епоха);

2) виміри мовлення:

- а) медіум (спосіб передачі), який буває простим та складним;
- б) учасники (один, два, тощо);
- в) соціальні ролі мовника та слухача;
- г) соціальний стан (офіційний, формальний, неформальний, тощо);
- д) загальний стан речей (хто веде мову, про що мова, тощо).

Дж. Хаус також запропонувала уточнену модель, яка має більше аспектів та може бути покладена за основу машинного перекладу, а не тільки аналізу текстів та перекладів [85, с. 65]. Оскільки переклад договорів є стилістично вкрай обмеженим, то для їх аналізу достатньо попередньої моделі.

Висновки до розділу I.

Основним джерелом міжнародного права є держави, і донедавна вони були єдиними учасниками міжнародних відносин. При цьому основним способом ведення міжнародних відносин є пряма взаємодія двох держав між собою. У такій системі міжнародних відносин усі інші особи приймали участь у

міжнародних відносинах тільки під егідою країни, до якої вони мали відношення, і під дією законів якої вони працювали. На сьогодні коло безпосередніх учасників міжнародних відносин дещо розширене, але за своєю суттю вони не змінилися принципово. Зараз міжнародне право прийнято розділяти на публічне, яке тотожно вжитку міжнародного права у розумінні взаємовідносин між країнами, та приватне міжнародне право, яке має справу з особами.

Міжнародне право разюче відрізняється від національного у тому, що воно децентралізоване. Але ООН та ЄС є прикладами виключень з правила. За визначенням, міжнародні договори є юридично зобов'язуючими домовленостями між державами, і часто їх називають за допомогою наступних синонімів: конвенції, пакти, конкорди, протоколи, тощо. Терміни у багатьох договорах про подвійне оподаткування часто визначено у широкому розумінні, але у першу чергу у розумінні національного податкового законодавства.

Центральна проблема міжнародного податкового законодавства полягає у наступному: коли відбувається міжнародна торгівля між двома державами, то обидві держави бажають обкладати податком цю діяльність. Кожна країна має у своєму національному законодавстві правила оподаткування своїх резидентів, які працюють за кордоном, а також резидентів інших країн, які здійснюють діяльність на суверенній території. Причому існує два основних принципи для таких правил, а саме: принцип національності та принцип територіальності. Міжнародне податкове законодавство не має чітко визначених рамок, на зразок податкового законодавства окремо визначених країн. Натомість, воно являє собою систему усталених норм та міжнародних договорів, які постійно змінюються у відповідності до вимог часу. Цікавим аспектом усіх міжнародних договорів загалом та договорів про уникнення подвійного оподаткування зокрема є використання правил Віденської конвенції про право міжнародних договорів від 1969 року, зокрема статті 31, яка говорить, що міжнародні

договори мають інтерпретуватися відповідно до звичайного значення слів. Таким чином, граматичний аспект договорів відіграє ключову роль.

Сьогодні існує дві основні модельні конвенції про уникнення подвійного оподаткування, які слугують базовим шаблоном при укладанні міжнародних договорів між державами. Першою модельною конвенцією щодо уникнення подвійного оподаткування була створена під егідою ОЕСР, причому акцент у ній поставлено у бік першочергового оподаткування країною-резидентом, оскільки ОЕСР була створена та просувала інтереси розвинутих країн. На противагу такому підходу, країни що розвиваються створили в ООН ініціативу щодо збалансувати однобічний підхід та відстояти власні економічні інтереси в області оподаткування міжнародних економічних відносин; ця робота завершилася створенням другої модельної конвенції щодо уникнення подвійного оподаткування. Окремо слід відзначити, що США завжди використовує свій варіант модельної конвенції, який відрізняється від інших у першу чергу у збереженні права США оподатковувати своїх громадян незалежно від їхнього поточного податкового резидентства чи відмови від громадянства протягом 10 років після такої відмови.

ЄС являє собою митний союз, адже він був створений саме задля створення спільного європейського ринку та уникнення поділів на національні ринки окремих держав. Адміністрування прямих податків, тобто податків на доходи чи прибутки, у країнах ЄС залишено юрисдикції кожної окремої країни, а міжнародне врегулювання покладено на міжнародні, тобто міждержавні договори про уникнення подвійного оподаткування, ідентично тому, як це відбувається між рештою країн світу. Загалом, між країнами ЄС існує мережа з приблизно 300 двосторонніх договорів про уникнення подвійного оподаткування.

Поява нових податкових термінів є природною, оскільки мова завжди еволюціонує та вбирає в себе слова іншомовного походження. Серед податкових неологізмів найбільшого вжитку наразі отримують саме англomовні неологізми.

Їх поява пов'язана саме зі зручністю їх вжитку на практиці, а їх кількість у законодавстві є лише малою частиною англомовних неологізмів, які набули поширення протягом останніх кількох десятиріч.

Серед податкових неологізмів найбільшого вжитку наразі отримують саме англомовні неологізми. «Гудвіл», «дериватив», «інвестор», «лізингова операція», «опціон», «резидент», «рентна плата», «трансфертне ціноутворення», «своп», «форвардний контракт», «ф'ючерсний контракт (ф'ючерс)» — ось невеликий список неологізмів, які мають визначення та вживаються у Податковому кодексі України.

Особливу роль у розумінні та перекладі термінів відіграє лінгвістична невизначеність. Лінгвістичну невизначеність можна означити як властивість будь-якої мови мати у собі можливість конструювати узагальнення, двозначності та загальні речення. Лексичну невизначеність у межах однієї мови у юридичних документах долаються шляхом включення у документ визначень понять. Як вже було зазначено, договори про уникнення подвійного оподаткування діють на основі Віденської конвенції про право міжнародних договорів, згідно якої текст договорів має сприйматися у звичайному розумінні слів.

Окрім того факту, що мова як така має інструменти створення невизначеності, існує явище юридичної невизначеності. Цікаво, що правники самі вважають, що їхній стиль мовлення часто більше схожий на містифікацію, бо їхня основна робота полягає у тому, щоб впливати на інших лише словами. Потреба перекладу юридичних термінів особливо яскраво проявляється у перекладі судових рішень, оскільки ці випадки показують фактичне сприйняття речей у зовнішньоекономічних приватних відносинах.

Наслідком глобалізації є потреба перекладу юридичних термінів. Глобальна торгівля вочевидь включає в себе виникнення спірних ситуацій, які мають розв'язуватись у судовому порядку. І хоча міжнародні суди є останніми інстанціями, і перед подачею заяв до них слід пройти попередні, вони є

джерелом, якщо не практики, то, як мінімум, принципів перекладу юридичних термінів. Отже, окрім законодавчої сторони функціонування юридичних термінів, є також судова сторона, у якій законодавчо встановлені норми та терміни, які використовуються у цих нормах, перевіряються на практиці.

Можна виділити шкалу стилів перекладу із наступними типами: офіційний, офіційний, формальний, нейтральний, неформальний, розмовний, сленг, табу. Існують моделі перекладу, які дають змогу сконструювати його відповідно до ситуації та вимог. Моделі також дають змогу проаналізувати будь-який переклад. Однією з таких моделей є модель Дж. Хаус.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПОДАТКОВИХ ТЕРМІНІВ

2.1. Аналіз ключових термінів податкового законодавства України та директив ЄС.

Податкове законодавство спирається на більш широкий пласт законодавства, яке покликане однозначно визначити учасників усіх відносин, які держава планує оподатковувати. Окрім цього, законодавство спирається на загальновідомі поняття. Зокрема, загальновідомо, що термін «дохід» [6] (англійський еквівалент «income») означає усі гроші або грошові еквіваленти, які отримує фізична чи юридична особа. Так само загальновідомо, що термін «прибуток» [54] (англ. «profit») означає різницю між доходом та витратами.

Більш точними термінами, які широко використовує податкове законодавство є терміни фізичної та юридичної особи, хоча Податковий кодекс України не визначає їх. Натомість, їх визначення міститься у Цивільному кодексі України. Так, згідно статті 24 Цивільного кодексу України, «людина як учасник цивільних відносин вважається фізичною особою», а згідно статті 80, «юридичною особою є організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку» [68]. Також важливим є визначення самозайнятої особи: «самозайнята особа - платник податку, який є фізичною особою - підприємцем або провадить незалежну професійну діяльність» [53]. При цьому під незалежною професійною діяльністю розуміють [53] багато різних видів діяльності, які не традиційно не прийнято вважати комерційною, як то діяльність приватних нотаріусів, лікарів, науковців, тощо.

Найбільш основними для роботи є терміни «податок на прибуток підприємств» та «податок на доходи фізичних осіб» [53]. Визначення цих термінів неможливо повноцінно дати у вигляді цитати, оскільки кожен з них визначається власним розділом у Податковому кодексі України. Загалом, «податок на прибуток підприємств» означає гроші, які люди отримують різним

чином, окрім як завдяки підприємництву. Натомість, «податок на прибуток підприємств» означає саме оподаткування підприємницької діяльності, і включає також оподаткування самозайнятих осіб.

Ще одним терміном, який слід виділити, є визначення приватного підприємства, яке міститься у Господарському кодексі України. Зокрема, стаття 63 Господарського кодексу України вказує, що «приватне підприємство [діє] на основі приватної власності громадян чи суб'єкта господарювання» [4]. Важливим також є друга частина статті 65 Господарського кодексу України, яка говорить, що власник приватного підприємства може здійснювати «свої права щодо управління підприємством безпосередньо або через уповноважені ним органи відповідно до статуту підприємства чи інших установчих документів» [4]. Наостанок, стаття 128 у частині третій говорить, що «Громадянин може здійснювати підприємницьку діяльність [безпосередньо] як підприємець або через приватне підприємство, що ним створюється», а також, що «громадянин здійснює управління заснованим ним приватним підприємством безпосередньо або через керівника, який наймається за контрактом.» [4].

Окрім вищевказаних термінів, слід зазначити, що Податковий кодекс України також містить прямі норми щодо врахування міжнародних договорів України про усунення подвійного оподаткування. Так, стаття 13 Податкового кодексу України вказує [53], що деякі доходи можуть не оподатковуватися в Україні згідно діючих міжнародних договорів, а також те, що деякі податки, які були сплачені за межами України, можуть зараховуватися в Україні, проте діє процедура підтвердження сплати податків за межами України.

Таким чином, податковий резидент України має можливість здійснювати підприємницьку діяльність завдяки широкому спектру способів. Ті способи, які перелічені вище, мають спільним те, що вони відповідають широкому визначенню самозайнятої особи. Узагальнюючи, особа-резидент України може бути самозайнятою особою у наступні способи: шляхом здійснення підприємницької діяльності як фізична особа-підприємець; шляхом здійснення

незалежної професійної діяльності; шляхом утворення чи співучасті в утворенні підприємства будь-якого типу, окрім приватного підприємства; шляхом утворення приватного підприємства. Ці випадки слід розглянути більш детально.

У випадку здійснення підприємницької діяльності як фізична особа-підприємець, така діяльність характеризується як комерційна по своїй суті. Слід додати, що у цьому випадку не відбувається появи нового утворення з точки зору системи оподаткування, а, натомість, людина оформлює своє право на здійснення широкого кола діяльності. У другому випадку, при здійсненні незалежної професійної діяльності, таку традиційно не вважають за комерційну. Тобто це така діяльність, яка користується попитом у суспільстві, але можна вважати нерациональним бажати отримувати подібні послуги за заниженою вартістю але низької якості. Ці послуги включають, зокрема, послуги лікарів, приватних нотаріусів, тощо. У третьому випадку, при утворенні чи співучасті в утворенні підприємства будь-якого типу, окрім приватного підприємства, діяльність людини не прийнято характеризувати як самозайнятість, а натомість людину розглядають як підприємця. Останній випадок, тобто утворення приватного підприємства шляхом утворення приватного підприємства, утворюється окрема від людини юридична особа, і така діяльність має особливий статус в Українському законодавстві. Так, згідно наведеної вище норми зі статті 128 Господарського кодексу України [53], керування приватним підприємством може здійснюватися безпосередньо. У випадку унітарного приватного підприємства це означає, що за своєю суттю таке підприємство є організацією майна особи з метою ведення підприємницької діяльності. Іншими словами, це інша форма самозайнятості. У підсумку, в Україні діє три законодавча сформованих способи самозайнятості: реєстрація як фізичної особи-підприємця, реєстрація як особи, яка провадить незалежну професійну діяльність, а також утворення унітарного приватного підприємства.

Організаційною особливістю Європейського Союзу для цілей цієї кваліфікаційної роботи є те, що об'єднання не має влади диктувати податкову політику країнам-членам, тобто вся влада встановлювати і збирати податки знаходиться виключно в руках кожної окремої країни [71]. Така норма є зрозумілою, оскільки оподаткування є основним джерелом надходжень до бюджетів країн, а тому в цьому питанні будь-які поступки фактично неможливі. Аналогічною є ситуація з наявністю міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування між країнами Європейського Союзу, які існують і за змістом є аналогічними договорам між ними та країнами поза Європейським Союзом [92].

Спільна податкова політика країн-членів Європейського Союзу фактично зводиться до податкових преференцій відносно країн Європейського Союзу по відношенню до країн поза Європейським Союзом, а також до функціонування спільного підходу щодо боротьби з уникненням оподаткування, податкових зловживань, а також відмиванню грошей та іншій кримінальній діяльності, пов'язаній з легалізацією грошей, отриманих кримінальним шляхом [71]. Строго кажучи, в угоді про функціонування Європейського Союзу статті 110-113, стосуються оподаткування, і всі вони лише обмежують права країн щодо встановлення яких-небудь преференцій щодо національних осіб по відношенню до осіб інших країн-членів Європейського Союзу [77]. Зокрема, стаття 110 прямо вказує, що жодна країна-член не має встановлювати, прямо чи опосередковано, будь-яке оподаткування продуктів інших країн-членів, яке було б вищим за таке саме оподаткування таких самих національних продуктів [77]. Натомість, стаття 113, яка є єдиною дозвільною статтею, описує побудову спільних механізмів урахування податків для кращого функціонування, фактично, конвенцій про уникнення подвійного оподаткування [77]. Таким чином, податкове законодавство країн Європейського Союзу не являє собою одну єдину модель, яка повторюється двадцять сім разів, у кожній державі

окремо. Натомість, кожна країна-член Європейського Союзу має повністю власне податкове законодавство, які можуть суттєво відрізнятися між собою.

Серед термінів, важливих для цієї роботи, слід виділити європейські організаційні аналоги самозайнятості. Існує формальне визначення, згідно якого у Європейському Союзі самозайнятою розглядають особу, яка є єдиним або одним з власників підприємства, яке не зареєстровано у якості юридичної особи [90], тобто повним аналогом фізичної особи-підприємця або самозайнятої особи, яка провадить незалежну професійну діяльність. Але відмінність полягає у тому, що хатні роботи, а також будь-які роботи, у яких люди працюють та споживають плоди своєї праці, як наприклад люди, які працюють на власному городі, також вважаються самозайнятими згідно даного означення [90]. Більш строгим є визначення підприємства, з огляду на яке самозайняті особи розглядаються як аналоги підприємств з точки зору директив Європейського союзу, а саме: «У якості підприємства може розглядатися будь-яка особа чи структура, яка здійснює економічну діяльність, незалежно від форми організації. Це означення включає, зокрема, самозайнятих осіб та сімейні підприємства ...» [76]. Таким чином, не зважаючи на перше означення, законодавство розмиває межу між людиною як самозайнятою особою та розглядом людини як самозайнятої, якщо вона володіє власним підприємством. Іншими словами, хоча українське законодавство розмежовує подібні речі ясніше, тим не менш, буде важко знайти адекватні відповідники при перекладі текстів, у яких ітиметься про самозайнятих осіб, оскільки терміни європейського законодавства доволі розмиті.

Окремим прикладом, який підтверджує складність перекладу терміну «самозайнята особа» є визначення самозайнятих осіб у законодавстві Нідерландів. Так, у Нідерландах ряд законодавчо визначених організацій можуть функціонувати і не бути зареєстрованими у якості юридичних осіб, зокрема товариства та самозайняті особи (офіційно перекладено з нідерландської на англійську як «sole trader» та «sole proprietor») [74]. Таке

означення та організація діяльності самозайнятих осіб [91] є практично повним відповідником фізичних осіб-підприємців в українському законодавстві, за єдиним виключенням: ця організація може змінити реєстрацію на юридичну особу [78]. Таким чином, реєстрація осіб як самозайнятих у Нідерландах володіє комбінацією властивостей фізичних осіб-підприємців та приватних підприємств в українському законодавстві. Таким чином, практично неможливо перекласти термін зі збереженням значення без вказання уточнення «згідно законодавства» та назви країни.

Найважливішими для роботи є терміни, які характеризують два основні типи податків, які справляють усі держави, а саме: а) податок на доходи людей, яким зазвичай оподатковується заробітна плата, і який стягується з усього доходу; б) податок на доходи підприємств, або корпоративний податок, який зазвичай є прибутковим податком, який стягується з різниці між доходами та законодавчо дозволеними витратами підприємств. Держави також справляють інші види податків та зборів, але вони занадто сильно варіюють, і тому не розглядаються у цій роботі.

Важливо також розглянути терміни, які характеризують осіб, з яких стягуються податки. Це терміни, які в українських варіантах договорів про уникнення подвійного оподаткування перекладено як «національна особа», «фізична особа», «юридична особа», «товариство», «партнерство», «асоціація», «компанія», «громадянин», «корпоративне об'єднання», «підприємство» та «постійне представництво».

Наостанок, оскільки моделі угод про уникнення подвійного оподаткування не деталізують діяльність самозайнятих осіб, то єдиним терміном, який характеризує таку діяльність у цих угодах є «незалежна професійна діяльність», який перекладено як «незалежні особисті послуги». Також цікавим є переклад англomовного терміну «business», оскільки він не має однозначного еквіваленту у розглянутих договорах.

У модельній конвенції ОЕСР визначення термінів представлено у статтях 3, 4 та 5 [87, с. 33; 89, с. 160-162], причому стаття 3 охоплює більшість термінів [89, с. 160], а статті 4 та 5 зосереджуються, відповідно, на поняттях резидентства [89, с. 161] та постійного представництва [89, с. 162], із яким пов'язано резидентство та можливість оподатковувати підприємство не у країні, де воно було утворено та здійснює більшу частину своєї фактичної діяльності, а у другій країні, де воно надає послуги чи продає товар.

У статті 3, яка охоплює загальні визначення, вводяться поняття особи, компанії, підприємництва, міжнародного транспорту, компетентних органів, національності у розумінні громадянства чи місця заснування та здійснення діяльності, та підприємницької діяльності (ведення бізнесу) [87, с. 40]. У частині пояснень модельна конвенція вказує, що термін «особа» має розумітися у якомога ширшому значенні, і включати як людей, так і організації, а термін «компанія» введено з огляду на правові положення договорів щодо виплати та оподаткування дивідендів, а не ведення звичайної підприємницької діяльності [87, с. 233]. Терміни «підприємництво» («enterprise»), який вводиться як дієслово [87, с. 234], та «підприємницька діяльність» або «ведення бізнесу» («business»), який також вводиться як дієслово [87, с. 237], разом охоплюють усі види підприємницької діяльності та тлумачаться найперше у відповідності до національних законодавств. Але саме термін «ведення бізнесу» вважається таким, що включає у себе усі незалежні та професійні послуги, які можуть надаватися особами, тобто аналогічні за суттю діяльності фізичних осіб-підприємців згідно українського законодавства. Цікаво, що коментар до модельної конвенції прямо вказує, що термін «ведення бізнесу» можна узагальнити терміном «підприємницької діяльності» у межах визначень, а тому надання незалежних та професійних послуг становить підприємницьку діяльність [87, с. 234]. Окремої статті про незалежні особисті та професійні послуги немає у чинній модельній конвенції ОЕСР, оскільки вона була вилучена у 2000 році; проте ця стаття залишається у модельній конвенції

ООН [89, с. 175]. Основою для вилучення цієї, колишньої статті 14 стала думка, що наявні статті про постійні представництва (статті 6) та статті про доходи від підприємницької діяльності (статті 7) достатньо описують діяльність самозайнятих осіб («sole traders») [89, с. 175]. Але термін «sole traders» жодного разу не згадується у цих статтях модельної конвенції ОЕСР [87, с. 49, 57].

Терміни «національна особа», «національність», «громадянин» («national») має два визначення, одне для вказання людей («individual»), і друге для вказання організацій, які були утворені та діють на основі законодавства тої країни, щодо якої вони визначені як національні особи [87, с. 40, 236].

Визначення податкового резидентства, згідно статті 4 модельної конвенції ОЕСР [87, с. 45], бере за основу національні законодавства, і прямо говорить, що резидентство визначається згідно обов'язку сплати податків у відповідності до вимог національного законодавства. Але першочерговість права утримання податку, тобто визначення однієї країни як країни резидентства, а іншої як країни-джерела походження коштів [89, с. 161], визначається на основі набору тестів. Для організацій основним тестом є місце перебування та здійснення управлінської діяльності, а для усіх осіб діють ще наступні тести: місце фактичного перебування людини чи підприємства; визначення країни як місця, у якому зосереджені основні інтереси; місце, у якому людина має місце проживання; якщо жоден з попередніх критеріїв не дає можливість визначити резидентство однозначно, то воно визначається за згодою компетентних органів обох держав [87, с. 45].

Визначення терміну «постійне представництво» [89, с. 162, 163] вказує на місце ведення підприємницької діяльності, яке характеризує організації, а саме: розташування управління підприємством, офісу, відділу, виробництва, підсобного виробництва, а також шахт, розробки родовищ газу та нафти, тощо [87, с. 49]. У модельній конвенції ООН вважається, що у випадку надання нерезидентом послуг у іншій країні, постійне представництво юридично існує навіть якщо підприємство чи людина фізично та фактично перебувають у країні

свого резидентства [89, с. 163]. Це ключова різниця у порівнянні з модельною конвенцією ОЕСР, адже обов'язок сплати податку з прибутку (доходу) у другій країні виникає, згідно статті 7 модельної конвенції ОЕСР, саме у зв'язку з діяльністю постійного представництва [87, с. 57, 293; 89, с. 162].

2.2. Особливості перекладу основних термінів податкового законодавства України та ЄС.

Важливо розглянути основні способи знаходження відповідників при перекладі основних податкових термінів. На переклад термінів можна подивитися специфічним чином, якщо порівняти терміни з метафорами. Відомо, що, згідно основного правила перекладу, терміни слід перекладати термінами [3, с. 46]. Аналогічним чином можна охарактеризувати також і метафори, які широко вживаються у юридичному дискурсі [1, с. 20], а також ті метафори, які набули значного поширення та почали вживатися у вигляді кліше завдяки своїй ефективності [1, с. 21]. Іншими словами, терміни як такі у своєму вжитку відіграють схожу роль до метафори. З одного боку, метафори є чимось, що вміщає у собі таку велику кількість інформації, яка перевищує очевидний зміст речення чи виразу. Ефективність метафори у цьому випадку полягає у здатності швидко і ефективно передати інформацію співрозмовнику, протилежній стороні дискурсу чи арбітру суперечки. Термін, у повній аналогії до метафори, є словом чи словосполученням, яке означає великий масив інформації — значно більший, ніж можуть містити слово чи словосполучення як такі. Та інформація, вочевидь, являє собою схожі знання, які можуть мати співрозмовники завдяки тому, що вони мають спільну освіту чи, у загальному випадку, належать до спільної культурної традиції. Таким чином, переклад термінів не варто зводити до калькування чи транслітерування, яке широко вживається у перекладі, а варто розглядати змістове наповнення термінів і

розглядати у якості їх найкращих відповідників ті, які б передавали сутність терміну мовою перекладу, а не лише його звучання мовою оригіналу.

Способи перекладу можна розглядати відносно розмежування між дослівним та вільним [88, с. 45]. Такі два крайні випадки при більш детальному розгляді розділяють на вісім методів перекладу. Ці методи впорядкувати у наступний ряд, де перший метод приділяє найбільшу увагу мові оригіналу (тобто найбільше тяжіє до дослівного перекладу), а останній приділяє найбільшу увагу мові перекладу (тобто найбільше тяжіє до вільного перекладу) [88, с. 45]: переклад слово у слово (послівний переклад), дослівний переклад, вірний переклад, семантичний переклад, комунікативний переклад, ідіоматичний переклад, вільний переклад, адаптація. При послівному перекладі переклад часто представлено між рядками, причому слова перекладено у найбільш поширеному значенні, поза контекстом [88, с. 45-46]. У дослівному перекладі граматичні конструкції перекладено у вигляді їхніх еквівалентів, але самі слова перекладено так само, як і у попередньому методі перекладу [88, с. 46]. Вірний переклад відрізняється від двох попередніх тим, що шукає для слів найкраще контекстуальне значення, але зберігає якомога більше конструкцій з мови оригіналу [88, с. 46]. Семантичний переклад, у порівнянні з вірним перекладом, приділяє більше уваги милозвучності та зв'язності мови перекладу, але ще не шукає культурно обґрунтовані еквіваленти для перекладу складних ідей [88, с. 46]. Адаптація є найбільш вільною формою перекладу, у якій зберігаються лише ідеї тексту мовою оригіналу, а форма може бути майже повністю змінена, зі збереженням хіба що жанру чи стилю оригіналу [88, с. 46]. Вільний переклад намагається досконало передати зміст, і у цьому схожий на парафразування; він часто дає довші тексти мовою перекладу ніж початковий текст мовою оригіналу [88, с. 46]. Ідіоматичний переклад передає зміст оригіналу, але змінює його через використання ідіом мови перекладу [88, с. 47]. Комунікативний переклад зосереджується одночасно на збереженні контексту та на здатності читача перекладеного тексту зрозуміти переклад [88, с. 47].

Розглянемо еквівалентність при перекладі сталої податкової термінології. Відомо, що у перекладі є три основні типи відповідників, а саме: еквівалентні відповідники, аналоги, тобто варіантні відповідники, а також відповідники у вигляді описового перекладу [7, с. 19]. У тематичній літературі з перекладу юридичних термінів описують більший ряд способів перекладу юридичних, а отже і податкових, термінів, основні з яких наступні [3, с. 46-47; 7, с. 19-20; 83, с. 26]:

- 1) еквівалент – слово-відповідник завжди одне і не залежить від контексту, наприклад, «legal case – судова справа»;
- 2) аналог – одному іншомовному слову відповідає багато слів, наприклад, «claim – позов, вимога, претензія»;
- 3) описовий переклад – слово при перекладі тлумачиться, наприклад, «immunity agreement – угода про співпрацю з судом»;
- 4) калькування – прямий переклад слів у їхній послідовності, наприклад, «according to law – відповідно до закону»;
- 5) транскодування – передання звуків або форми слова, наприклад, «document – документ»;
- 6) вилучення слів при перекладі – неістотні слова вилучаються з втратою частини змісту.

Еквівалентність можна розглядати як компроміс, якого слід досягти перекладачу між системами мови перекладу та мови оригіналу [75, с. 33]. Але при перекладі юридичних термінів виникають дві додаткові проблеми при знаходженні еквівалентів. По-перше, юридичні системи різних країн виражають їхню культурну та політичну окремість від будь-яких інших культур [75, с. 33], що робить пошук еквівалентів проблематичним. По-друге, навіть однакова мова (англійська у США, Сполученому Королівстві чи Австралії; китайська у КНР, Гонконгу чи Тайвані; німецька у Німеччині, Австрії чи Швейцарії; французька у Франції чи Канаді [75, с. 33]) може мати достатньо культурних відмінностей, щоб зробити вибір еквівалента неоднозначним.

Питання пошуку еквівалентів можна розглядати з точки зору спрощеної моделі перекладу, яка складається з наступних трьох стадій [70, с. 23]:

- 1) повноцінного розуміння ідей у тексті мовою оригіналу та використаних способів вираження;
- 2) спробі виразити вищевказані ідеї у лінгвістично еквівалентній формі мовою перекладу;
- 3) домовленості, що критерій «натуральності» мови перекладу має мати більшу вагу за досягнення мети другої стадії.

З іншого боку, уявлення про еквівалентність у теорії перекладу не є абсолютно сталим та однозначно визначеним, а точки зору варіюють від уявлення про еквівалентність як основу теорії перекладу до уявлення про її непотрібність та відсутність у неї обґрунтованого статусу [85, с. 6]. Можна виділити п'ять основних аспектів еквівалентності у перекладі [85, с. 7]:

- 1) еквівалентність визначення;
- 2) еквівалентність конотації;
- 3) текстуально-нормативна еквівалентність;
- 4) прагматична еквівалентність;
- 5) формально-естетична еквівалентність.

З точки зору такого підходу, процес перекладу вимагає попереднього встановлення ієрархії цих п'яти аспектів, і перекладач має робити вибір згідно ієрархії у кожному окремому випадку [85, с. 7].

Можна виділити ряд способів пошуку чи утворення еквівалентів, які відповідають тим чи іншим вимогам [88, с. 81-93]:

- 1) запозичення (перенесення, трансфер, транскрипція, транслітерація) – це перенесення слова з мови оригіналу у мову перекладу, причому слово стає запозиченим (наприклад, відео, аудіо);
- 2) натуралізація – це перехід слова у повністю сталий вжиток як слово мови перекладу (наприклад, ґрунт, літера);

3) культурний еквівалент – це переклад терміну із культури мови оригіналу, за якого у мові перекладу використовується аналогічний культурний термін (наприклад, Альтінг (ісл. Alþingi) можна перекласти як «аналог Верховної Ради у Ісландії»);

4) функціональний еквівалент – це переклад терміну із культури мови оригіналу, за якого у мові перекладу використовується термін, який вживається щодо багатьох культур (наприклад, Альтінг (ісл. Alþingi) можна перекласти як «парламент Ісландії»);

5) описовий еквівалент – це переклад терміну із культури мови оригіналу, за якого у мові перекладу використовується докладний опис того, що описує термін (наприклад, Альтінг (ісл. Alþingi) можна перекласти як «законодавча виборна гілка влади Ісландії»);

6) синонімія – це переклад у випадку відсутності точного і доречного еквівалента, причому слово, яке перекладається, не є дуже важливим для тексту;

7) калькування (наскрізний переклад) – це дослівний переклад поширених словосполучень мови оригіналу, який доречно використовувати для назв організацій, але також часто використовується менш доречно, якщо важко знайти еквівалент (наприклад, як вже було використано вище, «according to law – відповідно до закону», «Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) – Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)»);

8) граматичні трансформації (зсуви, транспозиції) – це переклад, за якого відбувається зміна граматичної форми слів між мовою оригіналу та мовою перекладу (наприклад, іменник однини у мові оригіналу стає іменником множини у мові перекладу, або змінюються частини мови: «He was translating. – Він був перекладаючим. (неправильно) – Він перекладав.»);

9) модуляція – це переклад зі зміною точки зору на описувану ідею (наприклад, заміна подвійного заперечення на ствердження, заміна активної

мови на пасивну, заміна загального словосполучення чи слова на конкретний приклад, тощо);

10) використання загальноприйнятого перекладу інституційних термінів – це використання таких термінів попри те, що сучасний стан мови перекладу вимагав би використання інших слів;

11) перекладацьке позначення – це дослівний переклад новоствореного терміну, який перекладач бере у лапки для позначення дослівного характеру перекладу;

12) компенсація – це усі прийоми, покликані відтворити звучання, зміст чи загальний ефект від слова у мові оригіналу, за умови неможливості це зробити завдяки самому перекладу слова, натомість використовуючи суміжні частини речення чи суміжні речення;

13) аналіз компонентів – це переклад слова шляхом розділення на декілька частин та перекладу кожної з них;

14) спрощення чи розширення структури слова чи словосполучення – це вид граматичної трансформації, за якого при перекладі слова чи словосполучення змінюється кількість слів;

15) парафразування – це пояснення перекладу, яке виконується, якщо текст мовою оригіналу містить контекст, який може бути втрачено при прямому перекладі;

16) куплети – це комбінації вищевказаних способів пошуку чи утворення еквівалентів;

17) примітки, доповнення, коментарі – це усі додаткові пояснення, які перекладач додає до перекладу таким чином, щоб вони вочевидь були представлені окремо, не як частина оригінального тексту;

18) інші можливі прийоми – це відомі з перекладацької теорії прийоми, які Ньюмарк [88, с. 90-91] виділив окремо через їхню несистемність.

Переклад неологізмів є окремою проблемою через їх постійне виникнення, у тому числі у податковому законодавстві. Типи неологізмів можливо згрупувати наступним чином [88, с. 140-150]:

- 1) відомі слова та словосполучення, які отримують новий зміст;
- 2) новоутворені слова;
- 3) похідні слова;
- 4) аббревіатури;
- 5) словосполучення;
- 6) епоніми;
- 7) слова, утворені з фраз (словосполучень);
- 8) запозичення з інших мов;
- 9) акроніми;
- 10) псевдонеологізми;
- 11) інтернаціоналізми.

Переклад текстів податкової тематики вимагає використання більшості з вищевказаних прийомів, хоча стиль мовлення обмежено діловим та офіційним.

Висновки до розділу II.

У підсумку, зрозуміло, що податкове законодавство спирається на більш широкий пласт законодавства, яке покликане однозначно визначити учасників усіх відносин, які держава планує оподатковувати. Загалом, організаційно-правова структура підприємницької діяльності покликана дати відповідь на дві проблеми, а саме: по-перше, як керувати підприємством, тобто яка структура відповідальності всередині підприємства та підприємства загалом відносно інших організацій чи осіб, і також, по-друге, як підприємство взаємодіятиме з державою. У останньому випадку найбільш важливим аспектом є саме сплата податків, оскільки у мирний час держави розглядають це як свій найперший пріоритет, що можна певною мірою підтвердити на основі організації

податкової діяльності у Європейському Союзі, де податкові питання є прерогативою кожної держави, між якими так само існують договори про уникнення подвійного оподаткування, як і між ними та Україною. Окрім цього, законодавство спирається на загальновідомі поняття.

Найбільш основними для роботи є терміни «податок на прибуток підприємств» та «податок на доходи фізичних осіб». Ще одним терміном, який слід виділити, є визначення приватного підприємства, яке міститься у Господарському кодексі України. Слід зазначити, що Податковий кодекс України також містить прямі норми щодо врахування міжнародних договорів України про усунення подвійного оподаткування. У випадку здійснення підприємницької діяльності як фізична особа-підприємець, така діяльність характеризується як комерційна по своїй суті. Слід додати, що у цьому випадку не відбувається появи нового утворення з точки зору системи оподаткування, а, натомість, людина оформлює своє право на здійснення широкого кола діяльності. Загалом, в Україні діє три законодавча сформованих способи самозайнятості: реєстрація як фізичної особи-підприємця, реєстрація як особи, яка провадить незалежну професійну діяльність, а також утворення приватного підприємства.

Організаційною особливістю Європейського Союзу для цілей цієї кваліфікаційної роботи є те, що об'єднання не має влади диктувати податкову політику країнам-членам, тобто вся влада встановлювати і збирати податки знаходиться виключно в руках кожної окремої країни. Аналогічною є ситуація з наявністю міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування між країнами Європейського Союзу, які існують і за змістом є аналогічними договорам між ними та країнами поза Європейським Союзом. Спільна податкова політика країн-членів Європейського Союзу фактично зводиться до податкових преференцій відносно країн Європейського Союзу по відношенню до країн поза Європейським Союзом, а також до функціонування спільного підходу щодо боротьби з уникненням оподаткування, податкових зловживань, а

також відмиванню грошей та іншій кримінальній діяльності, пов'язаній з легалізацією грошей, отриманих кримінальним шляхом.

Серед термінів, важливих для цієї роботи, слід виділити європейські організаційні аналоги самозайнятості. Існує формальне визначення, згідно якого у Європейському Союзі самозайнятою розглядають особу, яка є єдиним або одним з власників підприємства, яке не зареєстровано у якості юридичної особи, тобто повним аналогом фізичної особи-підприємця або самозайнятої особи, яка провадить незалежну професійну діяльність. Але відмінність полягає у тому, що хатні роботи, а також будь-які роботи, у яких люди працюють та споживають плоди своєї праці, як наприклад люди, які працюють на власному городі, також вважаються самозайнятими згідно даного означення.

Найважливішими для роботи є терміни, які характеризують два основні типи податків, які справляють усі держави, а саме: а) податок на доходи людей, яким зазвичай оподатковується заробітна плата, і який стягується з усього доходу; б) податок на доходи підприємств, або корпоративний податок, який зазвичай є прибутковим податком, який стягується з різниці між доходами та законодавчо дозволеними витратами підприємств. Важливо також розглянути терміни, які характеризують осіб, з яких стягуються податки. Це терміни, які в українських варіантах договорів про уникнення подвійного оподаткування перекладено як «національна особа», «фізична особа», «юридична особа», «товариство», «партнерство», «асоціація», «компанія», «громадянин», «корпоративне об'єднання», «підприємство» та «постійне представництво».

Способи перекладу можна розглядати відносно розмежування між дослівним та вільним. Такі два крайні випадки при більш детальному розгляді розділяють на вісім методів перекладу. Ці методи впорядкувати у наступний ряд, де перший метод приділяє найбільшу увагу мові оригіналу, а останній приділяє найбільшу увагу мові перекладу: послівний переклад, дослівний переклад, вірний переклад, семантичний переклад, комунікативний переклад, ідіоматичний переклад, вільний переклад, адаптація.

Відомо, що у перекладі є три основні типи відповідників, а саме: еквівалентні відповідники, аналоги, тобто варіантні відповідники, а також відповідники у вигляді описового перекладу. У тематичній літературі з перекладу юридичних термінів описують більший ряд способів перекладу юридичних, а отже і податкових, термінів. Еквівалентність можна розглядати як компроміс, якого слід досягти перекладачу між системами мови перекладу та мови оригіналу.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ ПОДАТКОВИХ ТЕРМІНІВ У КОНВЕНЦІЯХ ПРО УНИКНЕННЯ ПОДВІЙНОГО ОПОДАТКУВАННЯ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КРАЇНАМИ ЄС

3.1. Виокремлення та класифікація випадків перекладу податкових термінів у конвенціях.

3.1.1. Моделі конвенцій ОЕСР про уникнення подвійного оподаткування доходів та капіталу у редакції 2017 року та ООН про уникнення подвійного оподаткування між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються, у редакції 2021 року.

Вибрані податкові терміни з моделей конвенцій Організації економічного співробітництва та розвитку про уникнення подвійного оподаткування та Організації Об'єднаних Націй про уникнення подвійного оподаткування між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються, які вживаються в усіх договорах, наступні:

1) national – національна особа (Австрія, Бельгія, Кіпр, Чехія, Естонія, Німеччина, Греція, Ірландія, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Португалія, Румунія, Словенія [34, 26, 38, 48, 20, 12, 18, 23, 30, 32, 16, 40, 10, 46, 42]), національність (Болгарія [36]), громадянин (Словакія [14]);

2) person – особа (Австрія, Бельгія, Болгарія, Кіпр, Чехія, Данія, Естонія, Фінляндія, Німеччина, Греція, Ірландія, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Португалія, Румунія, Словакія, Словенія [34, 26, 36, 38, 48, 28, 20, 44, 12, 18, 23, 24, 30, 32, 16, 40, 8, 10, 46, 14, 42]), громадянин (Швеція [50]);

3) individual – фізична особа (Австрія, Бельгія, Болгарія, Кіпр, Чехія, Данія, Естонія, Фінляндія, Німеччина, Греція, Ірландія, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Португалія, Румунія, Словакія, Словенія,

Швеція [34, 26, 36, 38, 48, 28, 20, 44, 12, 18, 23, 24, 30, 32, 16, 40, 8, 10, 46, 14, 42, 50]);

4) legal person – юридична особа (Австрія, Бельгія, Болгарія, Кіпр, Чехія, Данія, Естонія, Фінляндія, Німеччина, Греція, Ірландія, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Португалія, Румунія, Словачія, Словенія, Швеція [34, 26, 36, 38, 48, 28, 20, 44, 12, 18, 23, 24, 30, 32, 16, 40, 8, 10, 46, 14, 42, 50]);

5) partnership – товариство (Австрія, Бельгія, Болгарія, Кіпр, Чехія, Естонія, Фінляндія, Німеччина, Греція, Ірландія, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Португалія, Румунія, Словенія, Швеція [34, 26, 36, 38, 48, 20, 44, 12, 18, 23, 30, 32, 16, 40, 10, 46, 42, 50]), партнерство (Данія, Італія, Нідерланди, Словачія [28, 24, 8, 14]);

6) association – асоціація (Австрія, Бельгія, Болгарія, Кіпр, Чехія, Данія, Естонія, Фінляндія, Німеччина, Греція, Ірландія, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Португалія, Румунія, Словачія, Словенія, Швеція [34, 26, 36, 38, 48, 28, 20, 44, 12, 18, 23, 24, 30, 32, 16, 40, 8, 10, 46, 14, 42, 50]);

7) company – компанія (Австрія, Бельгія, Болгарія, Кіпр, Чехія, Данія, Естонія, Фінляндія, Німеччина, Греція, Ірландія, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Португалія, Румунія, Словачія, Словенія, Швеція [34, 26, 36, 38, 48, 28, 20, 44, 12, 18, 23, 24, 30, 32, 16, 40, 8, 10, 46, 14, 42, 50]);

8) body corporate – корпоративне об'єднання (Австрія, Бельгія, Болгарія, Чехія, Данія, Естонія, Фінляндія, Німеччина, Греція, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Нідерланди, Португалія, Румунія, Словачія, Словенія, Швеція [34, 26, 36, 48, 28, 20, 44, 12, 18, 24, 30, 32, 16, 8, 10, 46, 14, 42, 50]), юридична особа (Кіпр, Ірландія, Мальта [38, 23, 40]);

9) enterprise – підприємство (Австрія, Бельгія, Болгарія, Кіпр, Чехія, Данія, Естонія, Фінляндія, Німеччина, Греція, Ірландія, Італія, Латвія, Литва,

Люксембург, Мальта, Нідерланди, Португалія, Румунія, Словачія, Словенія, Швеція [34, 26, 36, 38, 48, 28, 20, 44, 12, 18, 23, 24, 30, 32, 16, 40, 8, 10, 46, 14, 42, 50]);

10) permanent establishment – постійне представництво (Австрія, Бельгія, Болгарія, Кіпр, Чехія, Данія, Естонія, Фінляндія, Німеччина, Греція, Ірландія, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Португалія, Румунія, Словачія, Словенія, Швеція [34, 26, 36, 38, 48, 28, 20, 44, 12, 18, 23, 24, 30, 32, 16, 40, 8, 10, 46, 14, 42, 50]);

11) business – підприємницька діяльність (Австрія, Бельгія, Кіпр, Греція, Ірландія, Італія, Люксембург, Мальта, Португалія, Словенія [34, 26, 38, 18, 23, 24, 16, 40, 10, 42]), комерційна діяльність (Болгарія, Чехія, Данія, Естонія, Фінляндія, Німеччина, Латвія, Литва, Нідерланди, Румунія, Словачія, Швеція [36, 48, 28, 20, 44, 12, 30, 32, 8, 46, 14, 50]);

12) independent personal services – незалежні особисті послуги (Австрія, Бельгія, Болгарія, Чехія, Данія, Естонія, Фінляндія, Німеччина, Греція, Ірландія, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Нідерланди, Португалія, Румунія, Словачія, Словенія, Швеція [34, 26, 36, 48, 28, 20, 44, 12, 18, 23, 24, 30, 32, 16, 8, 10, 46, 14, 42, 50]).

3.1.2. Конвенція про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Австрією.

Конвенція між Україною та Республікою Австрія (українською [34, 62] та англійською [35, 63]) розроблена на основі модельної конвенції ОЕСР та була підписана у 16 жовтня 1997 року [34, 35]. До конвенції було внесено зміни, які було підписано 15 червня 2020 року [62, 63]. У Таблиці 3.1 вказано податкові терміни з цієї конвенції, які не вживаються у модельній конвенції ОЕСР.

Таблиця 3.1

Вибрані податкові терміни у конвенції про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Австрією

Номер	Термін англійською	Термін українською
Українські податки		
1	tax on profit of enterprises	податок на прибуток підприємств
2	personal income tax	прибутковий податок з громадян
Австрійські податки		
3	income tax	прибутковий податок
4	corporation tax	корпоративний податок

Ця угода має стандартний зміст, який співпадає з багатьма іншими угодами. Австрійські національні податки загалом відповідають українським, бо один з основних податків стосується людей як платників податків, а інший стосується підприємств. Специфічним аспектом перекладу угоди є переклад терміну «income» як «прибутку» в описі австрійських податків. Англomовний термін «business» перекладається в угоді як «підприємницька діяльність».

3.1.3. Конвенція про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Бельгією.

Конвенція між Україною та Королівством Бельгією (українською [26] та англійською [27]) розроблена на основі модельної конвенції ООН та була підписана 20 травня 1996 року. У Таблиці 3.2 вказано податкові терміни з цієї конвенції, які не вживаються у модельній конвенції ООН.

Таблиця 3.2

Вибрані податкові терміни у конвенції про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Бельгією

Номер	Термін англійською	Термін українською
Українські податки		
1	tax on profit of enterprises	податок на прибуток підприємств
2	income tax on citizens	прибутковий податок з громадян
Бельгійські податки		
3	individual income tax	прибутковий податок з фізичних осіб
4	corporate income tax	корпоративний прибутковий податок
5	legal entity	юридична особа
6	contribution	стягнення

Як видно з таблиці 3.3, бельгійські національні податки аналогічні українським. Цікавим є аналог українського терміну «юридична особа», який зачасту перекладається як «legal person», але у бельгійському законодавстві перекладається як «legal entity». Термін «business» перекладається в угоді як «підприємницька діяльність». Термін «income» перекладено як «прибуток».

3.1.4. Конвенція про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Болгарією.

Конвенція між Україною та Республікою Болгарія (українською [36], англійською [37]) розроблена на основі модельної конвенції ООН та була підписана 20 листопада 1995 року. У Таблиці 3.3 вказано податкові терміни з цієї конвенції, які не вживаються у модельній конвенції ООН.

Таблиця 3.3

Вибрані податкові терміни у конвенції про уникнення подвійного
оподаткування між Україною та Болгарією

Номер	Термін англійською	Термін українською
1	citizen	громадянин
Українські податки		
2	tax on profit of enterprises	податок на прибуток підприємств
3	income tax on citizens	прибутковий податок з громадян
Болгарські податки		
4	tax on total income	податок на загальний [sic] дохід

Ця угода загалом має стандартний зміст, який співпадає з багатьма іншими угодами, але її особливістю у порівнянні з усіма іншими є окрема інтерпретація терміну «national» з тексту моделей угод. У моделях угод цей термін означає національну особу, але у даній угоді він окремо визначається як національність, а також окремо вводиться термін «громадянин». Окрім цього, у якості базового болгарського податку розглядається податок на дохід, тобто розглядається найбільша можлива база оподаткування. Англomовний термін «business» перекладається в угоді як «комерційна діяльність».

3.1.5. Конвенція про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Кіпром.

Конвенція між Україною та Республікою Кіпр (українською [38, 64], англійською [39, 65]) була підписана 8 листопада 2012 року [38]. До конвенції було внесено зміни, які було підписано 11 грудня 2015 року [64]. У Таблиці 3.4 вказано податкові терміни з цієї конвенції, які не вживаються у модельних конвенціях.

Таблиця 3.4

Вибрані податкові терміни у конвенції про уникнення подвійного
оподаткування між Україною та Кіпром

Номер	Термін англійською	Термін українською
Українські податки		
1	tax on profits of enterprises	податок на прибуток підприємств
2	individual income tax	податок на доходи фізичних осіб
Кіпрські податки		
3	income tax	прибутковий податок
4	corporate income tax	корпоративний податок на прибуток

Ця угода має звичайний зміст і схожа на інші. Кіпрські національні податки схожі на українські: один з основних податків стосується людей як платників податків, а інший стосується підприємств. Англomовний термін «business» перекладається в угоді як «підприємницька діяльність». Особливістю цієї угоди у порівнянні з іншими розглянутими є відсутність статті, яка стосується незалежної професійної діяльності. Термін «income» перекладено як «прибуток».

3.1.6. Конвенція про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Чехією.

Конвенція між Україною та Чеською Республікою (українською [48, 66], англійською [49, 67]) була підписана 30 червня 1997 року [48]. До конвенції було внесено зміни, які було підписано 21 жовтня 2013 року [66]. У Таблиці 3.5 вказано податкові терміни з цієї конвенції, які не вживаються у модельних конвенціях.

Таблиця 3.5

Вибрані податкові терміни у конвенції про уникнення подвійного
оподаткування між Україною та Чехією

Номер	Термін англійською	Термін українською
Українські податки		
1	tax on profit of enterprises	податок на прибуток підприємств
2	individual income tax	податок на доходи фізичних осіб
Чеські податки		
3	tax on income of individuals	податок на [sic] доходи фізичних осіб
4	tax on income of legal persons	податок на [sic] доходи юридичних осіб

Ця угода має найбільш стандартний зміст, який співпадає з моделями угод. Чеські національні податки відповідають українським, бо один з основних податків стосується людей як платників податків, а інший стосується юридичних осіб, але у юридичних осіб базою оподаткування слугує дохід, а не прибуток, як в українському законодавстві. Англomовний термін «business» перекладається в угоді як «комерційна діяльність», а «income» — як «дохід».

3.1.7. Конвенція про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Данією.

Конвенція між Україною та Королівством Данією (українською [28, 60], англійською [29, 61]) була підписана 5 березня 1996 року [28]. До конвенції було внесено зміни, які було підписано 2 лютого 2021 року [60]. У Таблиці 3.6 вказано податкові терміни з цієї конвенції, які не вживаються у модельних конвенціях.

Таблиця 3.6

Вибрані податкові терміни у конвенції про уникнення подвійного
оподаткування між Україною та Данією

Номер	Термін англійською	Термін українською
1	citizen	громадянин
Українські податки		
2	tax on profits of enterprises	податок на прибуток підприємств
3	individual income tax	податок на доходи фізичних осіб
Податки Данії		
4	income tax	прибутковий податок

Ця угода є загалом стандартною, але її особливістю є введення терміну «citizen», який перекладено як «громадянин». Податки Данії мають ту особливість, що основним терміном є податок на дохід (англ. «income»), проте в угоді він перекладається як «прибутковий податок». Англomовний термін «business» перекладається в угоді як «комерційна діяльність».

3.1.8. Конвенція про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Естонією.

Конвенція між Україною та Естонською Республікою (українською [20], англійською [21]) була підписана 10 березня 1996 року [20]. У Таблиці 3.7 вказано податкові терміни з цієї конвенції, які не вживаються у модельних конвенціях.

Таблиця 3.7

Вибрані податкові терміни у конвенції про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Естонією

Номер	Термін англійською	Термін українською
Українські податки		
1	tax on profits of enterprises	податок на прибуток підприємств
2	income tax on citizens	прибутковий податок з громадян
Естонські податки		
3	income tax	прибутковий податок

Угода між Україною та Естонією майже повністю схожа на модельну. Естонські податки, аналогічно до податків Данії, мають ту особливість, що базою оподаткування є дохід, проте в угоді термін «income tax» перекладається як «прибутковий податок». Англomовний термін «business» перекладається в угоді як «комерційна діяльність». Схоже до інших угод, термін «national» перекладається як «національна особа», а не як «національність» чи «громадянин». Решта термінів, які було виокремлено для дослідження, в угоді перекладено схожим чином до інших угод.

3.1.9. Конвенція про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Фінляндією.

Конвенція між Україною та Фінляндською Республікою (українською [44], англійською [45]) була підписана 14 жовтня 1994 року [44]. У Таблиці 3.8 вказано податкові терміни з цієї конвенції, які не вживаються у модельних конвенціях.

Таблиця 3.8

Вибрані податкові терміни у конвенції про уникнення подвійного
оподаткування між Україною та Фінляндією

Номер	Термін англійською	Термін українською
1	citizen	громадянин
Українські податки		
2	tax on income of enterprises	податок на прибуток підприємств
3	income tax on citizens	прибутковий податок з громадян
Фінські податки		
4	income tax	прибутковий податок

Угода між Україною та Фінляндією схожа на модельну. У фінській системі оподаткування базою оподаткування є дохід, проте в угоді термін «income tax» перекладається як «прибутковий податок». Англomовний термін «business» перекладається в угоді як «комерційна діяльність». На відміну від інших угод, термін «national» не використовується в угоді, а його замінено на термін «citizen», який перекладено як «громадянин». Решта термінів, які було виокремлено для дослідження, в угоді перекладено схожим чином до інших угод.

3.1.10. Конвенція про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Німеччиною.

Конвенція між Україною та Федеративною Республікою Німеччина (українською [12], англійською [13]) була підписана 3 липня 1995 року [12]. У Таблиці 3.9 вказано податкові терміни з цієї конвенції, які не вживаються у модельних конвенціях.

Таблиця 3.9

Вибрані податкові терміни у конвенції про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Німеччиною

Номер	Термін англійською	Термін українською
1	physical person	фізична особа
Українські податки		
2	tax on profit of enterprises	податок на прибуток підприємств
3	income tax on citizens	прибутковий податок з громадян
Німецькі податки		
4	income tax	прибутковий податок
5	corporation tax	корпоративний податок
6	trade tax	промисловий податок

В угоді між Україною та Німеччиною термін «income tax» перекладається як «прибутковий податок». Англomовний термін «business» перекладається в угоді як «комерційна діяльність». Цікавою особливістю є введення англomовного терміну «physical person» для означення терміну «фізична особа» українського законодавства замість терміну «individual».

3.1.11. Конвенція про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Грецією.

Конвенція між Україною та Грецькою Республікою (українською [18], англійською [19]) була підписана 6 листопада 2000 року [18]. У Таблиці 3.10 вказано податкові терміни з цієї конвенції, які не вживаються у модельних конвенціях.

Таблиця 3.10

Вибрані податкові терміни у конвенції про уникнення подвійного
оподаткування між Україною та Грецією

Номер	Термін англійською	Термін українською
Українські податки		
2	tax on profits of enterprises	податок на прибуток підприємств
3	income tax on citizens	прибутковий податок з громадян
Грецькі податки		
4	income tax	податок на [sic] доход
5	natural person	фізична особа

В угоді між Україною та Грецією термін «income tax» перекладається як «прибутковий податок» у випадку українських податків, але як податок на дохід у випадку грецьких податків. Англomовний термін «business» перекладається в угоді як «підприємницька діяльність». Цікавою особливістю, яка робить цю угоду схожою на угоду між Україною та Німеччиною, є введення англomовного терміну «natural person» для означення терміну «фізична особа» українського законодавства замість терміну «individual».

3.1.12. Конвенція про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Ірландією.

Конвенція між Україною та Ірландією (українською [22], англійською [23]) була підписана 15 липня 2015 року [22]. У Таблиці 3.11 вказано податкові терміни з цієї конвенції, які не вживаються у модельних конвенціях.

Таблиця 3.11

Вибрані податкові терміни у конвенції про уникнення подвійного
оподаткування між Україною та Ірландією

Номер	Термін англійською	Термін українською
Українські податки		
2	tax on profits of enterprises	податок на прибуток підприємств
3	income tax on individuals	прибутковий податок з громадян
Ірландські податки		
4	income tax	податок на [sic] дохід
5	corporation tax	корпоративний податок

В угоді між Україною та Ірландією термін «income tax» перекладається як «прибутковий податок» у випадку українських податків, але як податок на дохід у випадку ірландських податків. Англomовний термін «business» перекладається в угоді як «підприємницька діяльність».

3.1.13. Конвенція про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Італією.

Конвенція між Україною та Італійською Республікою (українською [24], англійською [25]) була підписана 26 лютого 1997 року [24]. У Таблиці 3.12 вказано податкові терміни з цієї конвенції, які не вживаються у модельних конвенціях.

Таблиця 3.12

Вибрані податкові терміни у конвенції про уникнення подвійного
оподаткування між Україною та Італією

Номер	Термін англійською	Термін українською
1	citizen	громадянин
2	physical person	фізична особа
Українські податки		
3	tax on profits of enterprises	податок на прибуток підприємств
4	income tax on citizens	прибутковий податок з громадян
Італійські податки		
5	personal income tax	персональний прибутковий податок
6	corporate income tax	корпоративний прибутковий податок

Угода між Україною та Італією об'єднує декілька особливостей, описаних в інших угодах. По-перше, угода не використовує термін «national» у розумінні «національна особа», що походить з моделей угод. Натомість, угода вводить окремо терміни «citizen» та «physical person» для означення «громадянина» та «фізичної особи». Окрім цього, термін «income tax» перекладається як «прибутковий податок» у випадку податків обох країн. Англomовний термін «business» перекладається в угоді як «підприємницька діяльність».

3.1.14. Конвенція про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Латвією.

Конвенція між Україною та Латвійською Республікою (українською [30], англійською [31]) була підписана 21 листопада 1995 року [30]. У Таблиці 3.13

вказано податкові терміни з цієї конвенції, які не вживаються у модельних конвенціях.

Таблиця 3.13

Вибрані податкові терміни у конвенції про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Латвією

Номер	Термін англійською	Термін українською
Українські податки		
1	tax on profits of enterprises	податок на прибуток підприємств
2	income tax on citizens	прибутковий податок з громадян
Латвійські податки		
3	personal income tax	персональний прибутковий податок
4	enterprise income tax	корпоративний прибутковий податок

Угода між Україною та Латвією є доволі стандартною і не має окремих особливостей щодо термінів, які розглядаються у даній роботі. Щодо перекладу національних податків, то термін «income tax» перекладається як «прибутковий податок» у випадку податків обох країн. Англomовний термін «business» перекладається в угоді як «комерційна діяльність».

3.1.15. Конвенція про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Литвою.

Конвенція між Україною та Литовською Республікою (українською [32], англійською [33]) була підписана 23 вересня 1996 року [32]. У Таблиці 3.14

вказано податкові терміни з цієї конвенції, які не вживаються у модельних конвенціях.

Таблиця 3.14

Вибрані податкові терміни у конвенції про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Литва

Номер	Термін англійською	Термін українською
Українські податки		
1	tax on profits of enterprises	податок на прибуток підприємств
2	income tax on citizens	прибутковий податок з громадян
Литовські податки		
3	tax on profits of enterprises	податок на прибуток юридичних осіб
4	tax on income of natural persons	податок на прибуток фізичних осіб

Угода між Україною та Литвою є доволі стандартною і не має окремих особливостей щодо термінів, які розглядаються у даній роботі. Щодо перекладу національних податків, то термін «income tax» перекладається як «прибутковий податок» та «податок на прибуток» у випадку, відповідно, українських та литовських податків. Англomовний термін «business» перекладається в угоді як «комерційна діяльність».

3.1.16. Конвенція про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Люксембургом.

Конвенція між Україною та Великим Герцогством Люксембург (українською [16, 56], англійською [17, 57]) була підписана 6 вересня 1997 року

[16]. До конвенції було внесено зміни, які було підписано 30 вересня 2016 року [56]. У Таблиці 3.15 вказано податкові терміни з цієї конвенції, які не вживаються у модельних конвенціях.

Таблиця 3.15

Вибрані податкові терміни у конвенції про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Люксембургом

Номер	Термін англійською	Термін українською
Українські податки		
1	tax on profits of enterprises	податок на прибуток підприємств
2	individual income tax	податок на доходи фізичних осіб
Люксембурзькі податки		
3	income tax on individuals	прибутковий податок з фізичних осіб
4	corporation tax	корпоративний податок
5	communal trade tax	податок на комунальну торгівлю

В угоді між Україною та Люксембургом термін «income tax» перекладається як «податок на доходи» у випадку українських податків, але як «прибутковий податок» у випадку люксембурзьких податків. Англomовний термін «business» перекладається в угоді як «підприємницька діяльність».

3.1.17. Конвенція про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Мальтою.

Конвенція між Україною та Республікою Мальта (українською [40], англійською [41]) була підписана 4 вересня 2013 року [40]. У Таблиці 3.16

вказано податкові терміни з цієї конвенції, які не вживаються у модельних конвенціях.

Таблиця 3.16

Вибрані податкові терміни у конвенції про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Мальтою

Номер	Термін англійською	Термін українською
Українські податки		
1	tax on profits of enterprises	податок на прибуток підприємств
2	personal income tax	податок на доходи фізичних осіб
Мальтійські податки		
3	income tax	податок на дохід

В угоді між Україною та Мальтою термін «income tax» перекладається як «податок на доходи» та «податок на дохід», тобто має однакове значення у випадку податків обох країн. Англomовний термін «business» перекладається в угоді як «підприємницька діяльність». Загалом, угода є стандартною та не має великих відмінностей від більшості інших. Термін «national», який вводиться у моделях угоди, також використовується та перекладається українською як «національна особа», аналогічно до абсолютної більшості інших угод.

3.1.18. Конвенція про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Нідерландами.

Конвенція між Україною та Королівством Нідерландів (українською [8, 58], англійською [9, 59]) була підписана 24 жовтня 1995 року [8]. До конвенції було внесено зміни, які було підписано 12 березня 2018 року [8]. У Таблиці 3.17

вказано податкові терміни з цієї конвенції, які не вживаються у модельних конвенціях.

Таблиця 3.17

Вибрані податкові терміни у конвенції про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Нідерландами

Номер	Термін англійською	Термін українською
1	citizens	громадянин
Українські податки		
2	tax on income of enterprises	податок на прибуток підприємств
3	individual income tax	податок на доходи фізичних осіб
Податки Нідерландів		
4	income tax	податок на доходи
5	company tax	податок на компанії

В угоді між Україною та Нідерландами термін «income tax» перекладається як «податок на доходи» щодо українських податків на доходи фізичних осіб, а також податків Нідерландів щодо фізичних осіб. Натомість, «income tax» перекладається як «податок на прибуток» щодо українського податку на прибуток підприємств. Англomовний термін «business» перекладається в угоді як «комерційна діяльність».

3.1.19. Конвенція про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Португалією.

Конвенція між Україною та Португальською Республікою (українською [10], англійською [11]) була підписана 9 лютого 2000 року [10]. У Таблиці 3.18

вказано податкові терміни з цієї конвенції, які не вживаються у модельних конвенціях.

Таблиця 3.18

Вибрані податкові терміни у конвенції про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Португалією

Номер	Термін англійською	Термін українською
Українські податки		
1	tax on profits of enterprises	податок на прибуток підприємств
2	personal income tax	податок на доходи фізичних осіб
Португальські податки		
3	personal income tax	прибутковий податок з фізичних осіб
4	corporate income tax	податок на корпоративний дохід

В угоді між Україною та Португалією термін «income tax» перекладається як «податок на доходи» у випадку українських податків, але як «прибутковий податок» у випадку португальських податків. Англomовний термін «business» перекладається в угоді як «підприємницька діяльність». Загалом, ця угода не має окремих особливостей у порівнянні з іншими.

3.1.20. Конвенція про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Румунією.

Конвенція між Україною та Румунією (українською [46], англійською [47]) була підписана 29 березня 1996 року [46]. У Таблиці 3.19 вказано податкові терміни з цієї конвенції, які не вживаються у модельних конвенціях.

Таблиця 3.19

Вибрані податкові терміни у конвенції про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Румунією

Номер	Термін англійською	Термін українською
Українські податки		
1	tax on profit of enterprises	податок на прибуток підприємств
2	income tax on citizens	прибутковий податок з громадян
Румунські податки		
3	tax on income derived by individuals	податок на доходи, одержані фізичними особами
4	tax on the profits of legal persons	податок на прибуток юридичних осіб

В угоді між Україною та Румунією термін «income tax» перекладається як «податок на доходи» у випадку румунських податків, але як «прибутковий податок» у випадку українських податків. Англomовний термін «business» перекладається в угоді як «комерційна діяльність».

3.1.21. Конвенція про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Словачією.

Конвенція між Україною та Словацькою Республікою (українською [14], англійською [15]) була підписана 23 січня 1996 року [14]. У Таблиці 3.20 вказано податкові терміни з цієї конвенції, які не вживаються у модельних конвенціях.

Таблиця 3.20

Вибрані податкові терміни у конвенції про уникнення подвійного
оподаткування між Україною та Словачією

Номер	Термін англійською	Термін українською
Українські податки		
1	tax on income (profit) of enterprises	податок на доходи (прибуток) підприємств
2	income tax on citizens	прибутковий податок з громадян
Словацькі податки		
3	tax on income of individuals	податок на дохід фізичних осіб
4	tax on income of legal persons	податок на дохід юридичних осіб

В угоді між Україною та Словачією термін «income tax» перекладається як «податок на доходи» у випадку словацьких податків, але як «прибутковий податок» у випадку українських податків. Англomовний термін «business» перекладається в угоді як «комерційна діяльність».

3.1.22. Конвенція про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Словенією.

Конвенція між Україною та Республікою Словенією (українською [42], англійською [43]) була підписана 23 квітня 2003 року [42]. У Таблиці 3.21 вказано податкові терміни з цієї конвенції, які не вживаються у модельних конвенціях.

Таблиця 3.21

Вибрані податкові терміни у конвенції про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Словенією

Номер	Термін англійською	Термін українською
Українські податки		
1	tax on profits of enterprises	податок на прибуток підприємств
2	individual income tax	прибутковий податок з фізичних осіб
Словенські податки		
3	tax on income of individuals	податок на прибуток фізичних осіб
4	tax on profits of legal persons	податок на прибуток юридичних осіб

В угоді між Україною та Словенією термін «income tax» перекладається як «прибутковий податок» та «податок на прибуток» у випадку українських та словенських податків, тобто у терміни мають однаковий зміст. Англomовний термін «business» перекладається в угоді як «підприємницька діяльність».

3.1.22. Конвенція про уникнення подвійного оподаткування між Україною та Швецією.

Конвенція між Україною та Швецією (українською [50], англійською [51]) була підписана 15 серпня 1995 року [50]. У Таблиці 3.22 вказано податкові терміни з цієї конвенції, які не вживаються у модельних конвенціях.

Таблиця 3.22

Вибрані податкові терміни у конвенції про уникнення подвійного
оподаткування між Україною та Швецією

Номер	Термін англійською	Термін українською
Українські податки		
1	tax on profit (income) of enterprises	податок на прибуток (доходи) підприємств
2	income tax on citizens	прибутковий податок з громадян
Шведські податки		
3	income tax	прибутковий податок

В угоді між Україною та Швецією термін «income tax» перекладається як «прибутковий податок» щодо податків обох країн, тобто у терміни мають однаковий зміст. Англomовний термін «business» перекладається в угоді як «комерційна діяльність».

3.1.24 Конвенції з рештою країн ЄС

Конвенції з Французькою Республікою та Республікою Польща не мають англomовної версії, а лише українську та французьку, та українську та польську відповідно. Конвенція з Королівством Іспанія діє у вигляді конвенції між Королівством Іспанія та СРСР, і тому не має українomовної версії. Конвенції з Республікою Хорватією та Угорською Республікою мають англomовну версію, проте їх немає у вільному доступі.

3.2. Узагальнення та систематизація випадків використання еквівалентів, аналогів та описового перекладу податкових термінів.

До термінів, які мають чітко встановлені еквіваленти, відносяться «юридична особа», «асоціація», «компанія», «підприємство», «постійне представництво». Решта термінів мають варіативні відповідники. Перелік вибраних податкових термінів англійською мовою та їх відповідників українською мовою наведено нижче:

- 1) national – національна особа, громадянин;
- 2) person, citizen – особа, громадянин;
- 3) individual, natural person, physical person – фізична особа;
- 4) legal person – юридична особа;
- 5) partnership – товариство, партнерство;
- 6) association – асоціація;
- 7) company – компанія;
- 8) body corporate – корпоративне об'єднання, юридична особа;
- 9) enterprise – підприємство;
- 10) permanent establishment – постійне представництво;
- 11) business – підприємницька діяльність, комерційна діяльність;
- 12) independent personal services – незалежні особисті послуги («незалежні професійні послуги» тут не використовується у розглянутих угодах про уникнення подвійного оподаткування, а використовується у перекладі пункту 14 нижче);
- 13) income tax, profit tax – податок на дохід, податок на доходи, податок на прибуток, податок на прибутки, прибутковий податок;
- 14) self-employed, sole trader, sole proprietor – самозайнята особа, фізична особа-підприємець, приватне підприємство, незалежні професійні послуги (на відміну від перекладу пункту 12 вище).

Можна розбити переклади вищевказаних термінів на еквіваленти та аналоги наступним чином:

1) використовуються еквіваленти: legal person – юридична особа; association – асоціація; company – компанія; enterprise – підприємство; permanent establishment – постійне представництво;

2) використовуються аналоги та еквіваленти утворені шляхом калькування чи транскодування: national – національна особа, громадянин; person, citizen – особа, громадянин; individual, natural person, physical person – фізична особа; partnership – товариство, партнерство; body corporate – корпоративне об'єднання, юридична особа; business – підприємницька діяльність, комерційна діяльність; independent personal services – незалежні особисті послуги; income tax, profit tax – податок на дохід, податок на доходи, податок на прибуток, податок на прибутки, прибутковий податок; self-employed, sole trader, sole proprietor – самозайнята особа, фізична особа-підприємець, приватне підприємство, незалежні професійні послуги.

Висновки до розділу III.

У розділі було детально розглянуто переклад вибраних податкових термінів у конвенціях про уникнення подвійного оподаткування між Україною та країнами ЄС. Вочевидь важливою є проблема встановлення відповідності між україномовним та англomовним варіантами зовнішньоекономічних приватних комерційних договорів у питанні використання термінів податкового законодавства. Оскільки такі договори не можуть укладатися безвідносно до юрисдикцій, то вони формуються з огляду на міжнародні договори між країнами, тобто, у першу чергу, конвенції про усунення подвійного оподаткування.

Визначено, що для вибраних термінів випадки описового перекладу відсутні. Отже, у розглянутих конвенціях про уникнення подвійного

оподаткування терміни перекладаються термінами, що відповідає основному правилу перекладу. Натомість, випадки використання аналогів, у тому числі еквівалентів отриманих шляхом калькування чи транскодування, поширені, а саме у перекладі наступних податкових термінів: *national* – національна особа, громадянин; *person, citizen* – особа, громадянин; *individual, natural person, physical person* – фізична особа; *partnership* – товариство, партнерство; *body corporate* – корпоративне об'єднання, юридична особа; *business* – підприємницька діяльність, комерційна діяльність; *independent personal services* – незалежні особисті послуги; *income tax, profit tax* – податок на дохід, податок на доходи, податок на прибуток, податок на прибутки, прибутковий податок; *self-employed, sole trader, sole proprietor* – самозайнята особа, фізична особа-підприємець, приватне підприємство, незалежні професійні послуги.

Частина термінів має усталені однозначні еквіваленти, які використовуються у перекладі, а саме наступні: *legal person* – юридична особа; *association* – асоціація; *company* – компанія; *enterprise* – підприємство; *permanent establishment* – постійне представництво. Слід відмітити, що «асоціація» та «компанія» являють собою випадки транскодування, але їх вжиток у розглянутих договорах однозначний.

Можливість встановлення однозначних еквівалентів при перекладі договорів про уникнення подвійного оподаткування обмежена через те, що ці договори мають відповідати національним законодавствам різних країн. Як було розглянуто у розділі 1, конвенції про подвійне оподаткування мають розумітися у межах термінів національних законодавств та у згідно звичайного вжитку слів. Але у світі існують різні юридичні системи, наприклад, звичаєве право у Сполученому Королівстві та США, а також цивільне право, яке поширене у більшості країн Європи, що вже унеможливорює однозначну інтерпретацію правових норм. Окрім цього, існує лінгвістична та, що найголовніше, юридична невизначеності, які, разом з неможливістю однозначної інтерпретації правових норм, призводять до практичної неможливості встановлення однозначних

еквівалентів для перекладу податкових термінів. Окремим випадком, коли це гіпотетично можливо, може бути ситуація узгодження правових норм різних країн, як це частково відбувається у ЄС, але навіть у цьому випадку це радше виокремлені випадки перекладу деяких основних, аніж норма, яка може бути поширена на більшість податкових термінів.

Класифікацію відповідників можна безпосередньо використовувати при укладенні чи перекладі зовнішньоекономічних приватних договорів, що складає основу діловодства у міжнародній торгівлі. Окрім цього, спроба визначення загальних принципів встановлення відповідників податкових термінів може слугувати джерелом інформації при переукладенні міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування між Україною та країнами ЄС у майбутньому, адже такі договори час від часу переукладаються навіть між країнами ЄС, незважаючи на їх тісні взаємозв'язки.

ВИСНОВКИ

У роботі було використано порівняльний аналіз основних термінів податкового законодавства України та директив ЄС, типових міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування, а також наявних у відкритому доступі міжнародних договорів між Україною та країнами ЄС. Серед іншого показано, що зміст термінів «самозайнята особа» та «приватне підприємство» в українському законодавстві принципово різний, але ці терміни часто сприймаються або функціонують як тотожні у країнах Європейського Союзу. Таким чином, еквівалентних відповідників для перекладу цих термінів немає, а тому потрібно встановити варіантні відповідники та мати можливість зрозуміти, в якому випадку англomовний текст має на увазі фізичну особу-підприємця, а в якому – юридичну особу, яка зареєстрована як приватне підприємство.

Основним джерелом міжнародного права є держави, і донедавна вони були єдиними учасниками міжнародних відносин. При цьому основним способом ведення міжнародних відносин є пряма взаємодія двох держав між собою. На сьогодні коло безпосередніх учасників міжнародних відносин дещо розширене, але за своєю суттю вони не змінилися принципово. Зараз міжнародне право прийнято розділяти на публічне, яке тотожно вжитку міжнародного права у розумінні взаємовідносин між країнами, та приватне міжнародне право, яке має справу з особами. Міжнародне право разюче відрізняється від національного у тому, що воно децентралізоване. Міжнародні договори є юридично зобов'язуючими домовленостями між державами, і часто їх називають за допомогою наступних синонімів: конвенції, пакти, конкорди, протоколи, тощо. Терміни у багатьох договорах про подвійне оподаткування часто визначено у широкому розумінні, але у першу чергу у розумінні національного податкового законодавства.

Центральна проблема міжнародного податкового законодавства полягає у наступному: коли відбувається міжнародна торгівля між двома державами, то обидві держави бажають обкладати податком цю діяльність. Кожна країна має у своєму національному законодавстві правила оподаткування своїх резидентів, які працюють за кордоном, а також резидентів інших країн, які здійснюють діяльність на суверенній території. Причому існує два основних принципи для таких правил, а саме: принцип національності та принцип територіальності. Міжнародне податкове законодавство не має чітко визначених рамок, на зразок податкового законодавства окремо визначених країн. Натомість, воно являє собою систему усталених норм та міжнародних договорів, які постійно змінюються у відповідності до вимог часу. Цікавим аспектом усіх міжнародних договорів загалом та договорів про уникнення подвійного оподаткування зокрема є використання правил Віденської конвенції про право міжнародних договорів від 1969 року, зокрема статті 31, яка говорить, що міжнародні договори мають інтерпретуватися відповідно до звичайного значення слів. Таким чином, граматичний аспект договорів відіграє ключову роль.

Сьогодні існує дві основні модельні конвенції про уникнення подвійного оподаткування, які слугують базовим шаблоном при укладанні міжнародних договорів між державами. Першою модельною конвенцією щодо уникнення подвійного оподаткування була створена під егідою ОЕСР, причому акцент у ній поставлено у бік першочергового оподаткування країною-резидентом. На противагу такому підходу, країни що розвиваються створили в ООН ініціативу щодо збалансувати однобічний підхід та відстояти власні економічні інтереси в області оподаткування міжнародних економічних відносин; ця робота завершилася створенням другої модельної конвенції щодо уникнення подвійного оподаткування. Окремо слід відзначити, що США завжди використовує свій варіант модельної конвенції.

ЄС являє собою митний союз, а адміністрування прямих податків, тобто податків на доходи чи прибутки, у країнах ЄС залишено юрисдикції кожної

окремої країни. Міжнародне врегулювання подвійного оподаткування в ЄС покладено на міжнародні договори про уникнення подвійного оподаткування, тобто так само, як це відбувається між рештою країн світу. Загалом, між країнами ЄС існує мережа з приблизно 300 двосторонніх договорів про уникнення подвійного оподаткування.

Поява нових податкових термінів є природною, оскільки мова завжди еволюціонує та вбирає в себе слова іншомовного походження. Серед податкових неологізмів найбільшого вжитку наразі отримують саме англomовні неологізми. «Гудвіл», «дериватив», «інвестор», «лізингова операція», «опціон», «резидент», «рентна плата», «трансфертне ціноутворення», «своп», «форвардний контракт», «ф'ючерсний контракт (ф'ючерс)» — ось невеликий список неологізмів, які мають визначення та вживаються у Податковому кодексі України.

Можна виділити шкалу стилів перекладу із наступними типами: офіційний, офіційний, формальний, нейтральний, неформальний, розмовний, сленг, табу. Існують моделі перекладу, які дають змогу сконструювати його відповідно до ситуації та вимог. Моделі також дають змогу проаналізувати будь-який переклад. Однією з таких моделей є модель Дж. Хаус.

Особливу роль у розумінні та перекладі термінів відіграє лінгвістична невизначеність. Лінгвістичну невизначеність можна означити як властивість будь-якої мови мати у собі можливість конструювати узагальнення, двозначності та загальні речення. Також існує юридична невизначеність. Глобальна торгівля вочевидь включає в себе виникнення спірних ситуацій, які мають розв'язуватись у судовому порядку. І хоча міжнародні суди є останніми інстанціями, і перед подачею заяв до них слід пройти попередні, вони є джерелом, якщо не практики, то, як мінімум, принципів перекладу юридичних термінів. Отже, окрім законодавчої сторони функціонування юридичних термінів, є також судова сторона, у якій законодавчо встановлені норми та терміни перевіряються на практиці.

Податкове законодавство спирається на більш широкий пласт законодавства, яке покликано однозначно визначити учасників усіх відносин, які держава планує оподатковувати. Окрім цього, законодавство спирається на загальновідомі поняття.

Найбільш основними для роботи є терміни «податок на прибуток підприємств» та «податок на доходи фізичних осіб». Податковий кодекс України також містить прямі норми щодо врахування міжнародних договорів України про усунення подвійного оподаткування. У випадку здійснення підприємницької діяльності як фізична особа-підприємець, така діяльність характеризується як комерційна по своїй суті. У цьому випадку не відбувається появи нового утворення з точки зору системи оподаткування, а, натомість, людина оформлює своє право на здійснення широкого кола діяльності. Загалом, в Україні діє три законодавчо сформованих способи самозайнятості: реєстрація як фізичної особи-підприємця, реєстрація як особи, яка провадить незалежну професійну діяльність, а також утворення приватного підприємства.

Організаційною особливістю Європейського Союзу є те, що об'єднання не має влади диктувати податкову політику країнам-членам, тобто вся влада встановлювати і збирати податки знаходиться виключно в руках кожної окремої країни. Аналогічною є ситуація з наявністю міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування між країнами Європейського Союзу, які існують і за змістом є аналогічними договорам між ними та країнами поза Європейським Союзом. Спільна податкова політика країн-членів Європейського Союзу фактично зводиться до податкових преференцій відносно країн Європейського Союзу, а також до функціонування спільного підходу щодо боротьби з уникненням оподаткування, податкових зловживань, а також відмиванню грошей та іншій кримінальній діяльності.

Серед термінів, важливих для цієї роботи, слід виділити європейські організаційні аналоги самозайнятості. Існує формальне визначення, згідно якого у Європейському Союзі самозайнятою розглядають особу, яка є єдиним або

одним з власників підприємства, яке не зареєстровано у якості юридичної особи, тобто повним аналогом фізичної особи-підприємця або самозайнятої особи, яка провадить незалежну професійну діяльність. Але відмінність полягає у тому, що хатні роботи, а також будь-які роботи, у яких люди працюють та споживають плоди своєї праці, як наприклад люди, які працюють на власному городі, також вважаються самозайнятими згідно даного означення.

Найважливішими для роботи є терміни, які характеризують два основні типи податків, які справляють усі держави, а саме: а) податок на доходи людей, яким зазвичай оподатковується заробітна плата, і який стягується з усього доходу; б) податок на доходи підприємств, або корпоративний податок, який зазвичай є прибутковим податком, який стягується з різниці між доходами та законодавчо дозволеними витратами підприємств. Важливо також розглянути терміни, які характеризують осіб, з яких стягуються податки. Це терміни, які в українських варіантах договорів про уникнення подвійного оподаткування перекладено як «національна особа», «фізична особа», «юридична особа», «товариство», «партнерство», «асоціація», «компанія», «громадянин», «корпоративне об'єднання», «підприємство» та «постійне представництво».

Способи перекладу можна розглядати відносно розмежування між дослівним та вільним. Такі два крайні випадки при більш детальному розгляді розділяють на вісім методів перекладу. Ці методи впорядкувати у наступний ряд, де перший метод приділяє найбільшу увагу мові оригіналу, а останній приділяє найбільшу увагу мові перекладу: послівний переклад, дослівний переклад, вірний переклад, семантичний переклад, комунікативний переклад, ідіоматичний переклад, вільний переклад, адаптація.

Відомо, що у перекладі є три основні типи відповідників, а саме: еквівалентні відповідники, аналоги, тобто варіантні відповідники, а також відповідники у вигляді описового перекладу. У тематичній літературі з перекладу юридичних термінів описують більший ряд способів перекладу юридичних, а отже і податкових, термінів. Еквівалентність можна розглядати як

компроміс, якого слід досягти перекладачу між системами мови перекладу та мови оригіналу.

У роботі було детально розглянуто переклад вибраних податкових термінів у конвенціях про уникнення подвійного оподаткування між Україною та країнами ЄС. Визначено, що для вибраних термінів випадки описового перекладу відсутні. Отже, у розглянутих конвенціях про уникнення подвійного оподаткування терміни перекладаються термінами, що відповідає основному правилу перекладу. Натомість, випадки використання аналогів, у тому числі еквівалентів отриманих шляхом калькування чи транскодування, поширені, а саме у перекладі наступних податкових термінів: *national* – національна особа, громадянин; *person, citizen* – особа, громадянин; *individual, natural person, physical person* – фізична особа; *partnership* – товариство, партнерство; *body corporate* – корпоративне об'єднання, юридична особа; *business* – підприємницька діяльність, комерційна діяльність; *independent personal services* – незалежні особисті послуги; *income tax, profit tax* – податок на дохід, податок на доходи, податок на прибуток, податок на прибутки, прибутковий податок; *self-employed, sole trader, sole proprietor* – самозайнята особа, фізична особа-підприємець, приватне підприємство, незалежні професійні послуги.

Частина термінів має усталені однозначні еквіваленти, які використовуються у перекладі, а саме наступні: *legal person* – юридична особа; *association* – асоціація; *company* – компанія; *enterprise* – підприємство; *permanent establishment* – постійне представництво. Слід відмітити, що «асоціація» та «компанія» являють собою випадки транскодування, але їх вжиток у розглянутих договорах однозначний.

Можливість встановлення однозначних еквівалентів при перекладі договорів про уникнення подвійного оподаткування обмежена через те, що ці договори мають відповідати національним законодавствам різних країн. Оскільки конвенції про подвійне оподаткування мають розумітися у межах термінів національних законодавств та згідно звичайного вжитку слів. Але у

світі існують різні юридичні системи, що вже унеможлиблює однозначну інтерпретацію правових норм. Окрім цього, існує лінгвістична та юридична невизначеності, які, разом з неможливістю однозначної інтерпретації правових норм, призводять до практичної неможливості встановлення однозначних еквівалентів для перекладу податкових термінів.

Класифікацію відповідників можна безпосередньо використовувати при укладенні чи перекладі зовнішньоекономічних приватних договорів, що складає основу діловодства у міжнародній торгівлі. Окрім цього, спроба визначення загальних принципів встановлення відповідників податкових термінів може слугувати джерелом інформації при переукладенні міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування між Україною та країнами ЄС у майбутньому, адже такі договори час від часу переукладаються навіть між країнами ЄС, незважаючи на їх тісні взаємозв'язки.

У підсумку, очевидно, що при розробці законодавства, а також укладенні міжнародних державних та зовнішньоекономічних приватних договорів бажаним є використання еквівалентів, яскравим прикладом чого є термін «трансферне ціноутворення». З іншого боку, є випадки, коли це неможливо зробити, бо вживані терміни вже мають певні усталені значення, які відрізняються між країнами, а тому слід розробити та впровадити аналоги у перекладі таких термінів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гнедкова О. Г., Бачурина Л. В. Особливості перекладу метафори в юридичному дискурсі. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2021. Т. 32 (71), № 2. С. 20-24. DOI: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.2-2/04>. (Дата звернення 11.12.2024).
2. Гнедкова О. Г., Вдодович Я. Ф. Англomовні неологізми у сфері бізнесу: переклад та адаптація. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2021. Т. 32 (71), № 6. С. 20-24. DOI: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.6-3/04>. (Дата звернення 11.12.2024).
3. Гнедкова О.Г., Хромова В. С. Специфічні характеристики юридичного перекладу. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2024. Т. 35 (74), № 3. С. 44-49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2024.3.1/08>. (Дата звернення 11.12.2024).
4. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 4017-ІХ. Редакція від 15.11.2024. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. (Дата звернення 11.12.2024).
5. Джуська А. В., Гнедкова О. Г. Переклад рішень Європейського суду з прав людини в Україні: організаційно-правові аспекти. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2021. Т. 32 (71), № 6. С. 36-40. DOI: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.6-3/08>. (Дата звернення 11.12.2024).
6. Ревенко А. П. Дохід. [Електронний ресурс] *Енциклопедія Сучасної України* / Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]. Київ, Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2008. URL: <https://esu.com.ua/article-21118>. (Дата звернення 11.12.2024).

7. Ігошев К. М. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Редагування перекладів (основна іноземна мова)» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 035 «Філологія») (Електронне видання). Київ, вид-во СНУ ім. В. Даля, 2022. 54 с.
8. Конвенція між Україною і Королівством Нідерландів про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і майно : від 12.03.2018. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/528_654. (Дата звернення 11.12.2024).
9. Конвенція між Україною і Королівством Нідерландів про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і майно. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Конвенція_Нідерланди.pdf. (Дата звернення 11.12.2024).
10. Конвенція між Україною і Португальською Республікою про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на дохід і на капітал : від 22.03.2001. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/620_015. (Дата звернення 11.12.2024).
11. Конвенція між Україною і Португальською Республікою про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на дохід і на капітал. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/Португалія.pdf>. (Дата звернення 11.12.2024).
12. Угода між Україною і Федеративною Республікою Німеччина про уникнення подвійного оподаткування стосовно податків на дохід і майно : від 04.10.1996. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276_001. (Дата звернення 11.12.2024).

13. Угода між Україною і Федеративною Республікою Німеччина про уникнення подвійного оподаткування стосовно податків на доход і майно. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Угода_Німеччина.pdf. (Дата звернення 11.12.2024).
14. Конвенція між Урядом України і між Урядом Словацької Республіки про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доход і майно : від 22.11.1996. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703_673. (Дата звернення 11.12.2024).
15. Конвенція між Урядом України і між Урядом Словацької Республіки про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доход і майно. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/Словацька.pdf>. (Дата звернення 11.12.2024).
16. Конвенція між Урядом України і Урядом Великого Герцогства Люксембург про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і на капітал : від 14.03.2017. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442_002. (Дата звернення 11.12.2024).
17. Конвенція між Урядом України і Урядом Великого Герцогства Люксембург про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і на капітал : від 14.03.2017. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Конвенція_Люксембург.pdf. (Дата звернення 11.12.2024).
18. Конвенція між Урядом України і Урядом Грецької Республіки про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і майно : від 20.05.2001. [Електронний ресурс] /

Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/300_050. (Дата звернення 11.12.2024).

19. Конвенція між Урядом України і Урядом Грецької Республіки про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і майно. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/21\)Греція.pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/21)Греція.pdf). (Дата звернення 11.12.2024).

20. Конвенція між Урядом України і Урядом Естонської Республіки про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на дохід і майно : від 24.12.1996. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/233_687. (Дата звернення 11.12.2024).

21. Конвенція між Урядом України і Урядом Естонської Республіки про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на дохід і майно. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/16\)Конвенція_Естонія.pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/16)Конвенція_Естонія.pdf). (Дата звернення 11.12.2024).

22. Конвенція між Урядом України та Урядом Ірландії про уникнення подвійного оподаткування та запобігання податковим ухиленням стосовно податків на доходи та доходи від відчуження майна : від 15.07.2015. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/372_010. (Дата звернення 11.12.2024).

23. Конвенція між Урядом України та Урядом Ірландії про уникнення подвійного оподаткування та запобігання податковим ухиленням стосовно податків на доходи та доходи від відчуження майна. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Конвенція_Ірландія.pdf. (Дата звернення 11.12.2024).

24. Конвенція між Урядом України і Урядом Італійської Республіки про уникнення подвійного оподаткування доходів і капіталу та попередження податкових ухилень : від 25.02.2003. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/380_011. (Дата звернення 11.12.2024).
25. Конвенція між Урядом України і Урядом Італійської Республіки про уникнення подвійного оподаткування доходів і капіталу та попередження податкових ухилень. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Верховна Рада України. – URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Конвенція_Італія.pdf. (Дата звернення 11.12.2024).
26. Конвенція між Урядом України і Урядом Королівства Бельгії про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і майно : від 20.05.1996. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/056_688. (Дата звернення 11.12.2024).
27. Конвенція між Урядом України і Урядом Королівства Бельгії про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і майно. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Конвенція_Бельгія.pdf. (Дата звернення 11.12.2024).
28. Конвенція між Урядом України і Урядом Королівства Данії про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і майно : від 02.02.2021. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/208_669. (Дата звернення 11.12.2024).
29. Конвенція між Урядом України і Урядом Королівства Данії про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і майно. [Електронний ресурс; англomовна версія] /

Міністерство фінансів України. – URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Конвенція_Данія.pdf. (Дата звернення 11.12.2024).

30. Конвенція між Урядом України і Урядом Латвійської Республіки про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доход і на майно : від 21.11.1996. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/428_662. (Дата звернення 11.12.2024).

31. Конвенція між Урядом України і Урядом Латвійської Республіки про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доход і на майно [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/Латвія.pdf>. (Дата звернення 11.12.2024).

32. Конвенція між Урядом України і Урядом Литовської Республіки про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доход і на майно : від 25.12.1997. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_004. (Дата звернення 11.12.2024).

33. Конвенція між Урядом України і Урядом Литовської Республіки про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доход і на майно. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/Литва.pdf>. (Дата звернення 11.12.2024).

34. Конвенція між Урядом України і Урядом Республіки Австрія про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і на майно : від 16.10.1997. Редакція від 15.06.2020. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/040_015. (Дата звернення 11.12.2024).

35. Конвенція між Урядом України і Урядом Республіки Австрія про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень

стосовно податків на доходи і на майно. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Конвенція_Австрія.pdf. (Дата звернення 11.12.2024).

36. Конвенція між Урядом України і Урядом Республіки Болгарії про уникнення подвійного оподаткування доходів і майна та попередження податкових ухилень : від 20.11.1995. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100_008. (Дата звернення 11.12.2024).

37. Конвенція між Урядом України і Урядом Республіки Болгарії про уникнення подвійного оподаткування доходів і майна та попередження податкових ухилень. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Конвенція_Болгарія.pdf. (Дата звернення 11.12.2024).

38. Конвенція між Урядом України і Урядом Республіки Кіпр про уникнення подвійного оподаткування та запобігання податковим ухиленням стосовно податків на доходи : від 11.12.2015. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/196_016. (Дата звернення 11.12.2024).

39. Конвенція між Урядом України і Урядом Республіки Кіпр про уникнення подвійного оподаткування та запобігання податковим ухиленням стосовно податків на доходи. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Конвенція_Кіпр.pdf. (Дата звернення 11.12.2024).

40. Конвенція між Урядом України і Урядом Республіки Мальта про уникнення подвійного оподаткування та запобігання податковим ухиленням стосовно податків на доходи : від 13.04.2017. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/470_009-13. (Дата звернення 11.12.2024).

41. Конвенція між Урядом України і Урядом Республіки Мальта про уникнення подвійного оподаткування та запобігання податковим ухиленням стосовно податків на доходи. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/Мальта.pdf>. (Дата звернення 11.12.2024).
42. Конвенція між Урядом України і Урядом Республіки Словенія про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і капітал : від 21.03.2007. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/705_010. (Дата звернення 11.12.2024).
43. Конвенція між Урядом України і Урядом Республіки Словенія про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і капітал : від 21.03.2007. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/Словенія.pdf>. (Дата звернення 11.12.2024).
44. Конвенція між Урядом України і Урядом Республіки Фінляндія про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і майно : від 06.10.1995. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246_621. (Дата звернення 11.12.2024).
45. Конвенція між Урядом України і Урядом Республіки Фінляндія про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і майно. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/17\)Фінляндія.pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/17)Фінляндія.pdf). (Дата звернення 11.12.2024).
46. Конвенція між Урядом України і Урядом Румунії про уникнення подвійного оподаткування та попередження ухилень від сплати податків стосовно доходу і капіталу : від 21.10.1997. [Електронний ресурс] / Верховна

Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/642_002. (Дата звернення 11.12.2024).

47. Конвенція між Урядом України і Урядом Румунії про уникнення подвійного оподаткування та попередження ухилень від сплати податків стосовно доходу і капіталу. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/Румунія.pdf>. (Дата звернення 11.12.2024).

48. Конвенція між Урядом України і Урядом Чеської Республіки про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і майно : від 21.10.2013. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203_005. (Дата звернення 11.12.2024).

49. Конвенція між Урядом України і Урядом Чеської Республіки про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і майно. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Конвенція_Чеської_Республіки.pdf. (Дата звернення 11.12.2024).

50. Конвенція між Урядом України і Урядом Швеції про уникнення подвійного оподаткування доходів та попередження податкових ухилень. Протокол : від 04.06.1996. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752_001. (Дата звернення 11.12.2024).

51. Конвенція між Урядом України і Урядом Швеції про уникнення подвійного оподаткування доходів та попередження податкових ухилень. Протокол. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/Швеція.pdf>. (Дата звернення 11.12.2024).

52. Міжнародні договори України про уникнення подвійного оподаткування [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – URL:

https://mof.gov.ua/uk/international_agreements_of_ukraine_on_avoidance_double_taxation-543. (Дата звернення 11.12.2024).

53. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Редакція від 01.12.2024. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (Дата звернення 11.12.2024).

54. Прибуток. *Вікіпедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Прибуток>. (Дата звернення 11.12.2024).

55. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16 квітня 1991 р. № 959-XII. Редакція від 15.11.2024. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>. (Дата звернення 11.12.2024).

56. Протокол між Урядом України та Урядом Великого Герцогства Люксембург про внесення змін до Конвенції між Урядом України і Урядом Великого Герцогства Люксембург про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і на капітал : від 14.03.2017. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442_006-16. (Дата звернення 11.12.2024).

57. Протокол між Урядом України та Урядом Великого Герцогства Люксембург про внесення змін до Конвенції між Урядом України і Урядом Великого Герцогства Люксембург про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і на капітал : від 14.03.2017. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Протокол_Люксембург.pdf. (Дата звернення 11.12.2024).

58. Протокол про внесення змін до Конвенції між Україною і Королівством Нідерландів про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і майно : від 15.06.2021. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/528_003-18. (Дата звернення 11.12.2024).

59. Протокол про внесення змін до Конвенції між Україною і Королівством Нідерландів про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і майно. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Протокол_Нідерланди.pdf. (Дата звернення 11.12.2024).
60. Протокол про внесення змін до Конвенції між Урядом України і Урядом Королівства Данії про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і майно : від 16.02.2022. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/208_001-21. (Дата звернення 11.12.2024).
61. Протокол про внесення змін до Конвенції між Урядом України і Урядом Королівства Данії про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і майно : від 16.02.2022. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Данія_Протокол_англійською_мовою.pdf. (Дата звернення 11.12.2024).
62. Протокол про внесення змін до Конвенції між Урядом України і Урядом Республіки Австрія про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і на майно : від 16.10.1997. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/040_001-20. (Дата звернення 11.12.2024).
63. Протокол про внесення змін до Конвенції між Урядом України і Урядом Республіки Австрія про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і на майно : від 16.10.1997. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Протокол_Австрія.pdf. (Дата звернення 11.12.2024).

64. Протокол про внесення змін до Конвенції між Урядом України і Урядом Республіки Кіпр про уникнення подвійного оподаткування та запобігання податковим ухиленням стосовно податків на доходи : від 30.10.2019. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/196_002-15. (Дата звернення 11.12.2024).
65. Протокол про внесення змін до Конвенції між Урядом України і Урядом Республіки Кіпр про уникнення подвійного оподаткування та запобігання податковим ухиленням стосовно податків на доходи : від 30.10.2019. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Протокол_Кіпр.pdf. (Дата звернення 11.12.2024).
66. Протокол про внесення змін до Конвенції між Урядом України і Урядом Чеської Республіки про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і майно : від 09.12.2015. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203_067. (Дата звернення 11.12.2024).
67. Протокол про внесення змін до Конвенції між Урядом України і Урядом Чеської Республіки про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і майно : від 09.12.2015. [Електронний ресурс; англomовна версія] / Міністерство фінансів України. – URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Протокол_Чеської_Республіки.pdf. (Дата звернення 11.12.2024).
68. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 3257-IX. Редакція від 03.09.2024. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. (Дата звернення 11.12.2024).
69. Федоренко В. Л., Гнедкова О. Г. Особливості перекладу термінології судової експертизи об'єктів права інтелектуальної власності в Україні: питання теорії та практики. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного*

- управління. 2019. № 3 (5). С. 11-32. DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2019-3\(5\)-11-32](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2019-3(5)-11-32). (Дата звернення 11.12.2024).
70. Alcaraz E., Hughes B. *Legal Translation Explained* / E. Alcaraz, B. Hughes. – New York : Routhledge, 2002. – 204 p.
71. Angerer J. General tax policy. *Fact Sheets on the European Union*. URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/92/general-tax-policy>. (Дата звернення 11.12.2024).
72. Arnold B. J. *International tax primer* [5 ed.] / B. J. Arnold. – Alphen aan den Rijn : Kluwer Law International B.V., 2023. – 280 p.
73. Boria, P. *Taxation in European Union* [2 ed.] / P. Boria. – Cham : Springer International Publishing Switzerland, G. Giappichelli Editore, 2017. – 208 p.
74. Business structures in the Netherlands: overview. *Business.gov.nl. Information for entrepreneurs*. URL: <https://business.gov.nl/starting-your-business/choosing-a-business-structure/business-structures-in-the-netherlands-overview/>. (Дата звернення 11.12.2024).
75. Cao D. *Translating Law* / D. Cao. – Clevedon : Multilingual Matters, 2007. – 189 p.
76. Commission Recommendation of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises (Text with EEA relevance) (notified under document number C(2003) 1422) : 2003/361/EC. *Official Journal L* 124, 20/05/2003 P. 0036-0041. URL: <http://data.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj>. (Дата звернення 11.12.2024).
77. Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union : 2012/C 326/01. *Official Journal C* 326, 26/10/2012 P. 0001-0390. URL: http://data.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2012/oj. (Дата звернення 11.12.2024).
78. Converting your sole proprietorship to a bv. *Business.gov.nl. Information for entrepreneurs*. URL: <https://business.gov.nl/starting-your-business/choosing-a-business-structure/converting-your-sole-proprietorship-to-a-bv/>. (Дата звернення 11.12.2024).

79. Double Tax Treaties. *Ministry of Finance. Republic of Cyprus*. URL: <https://www.gov.cy/mof/en/documents/double-tax-treaties/>. (Дата звернення 05.04.2026).
80. Elliffe, C. *Taxing the Digital Economy: Theory, Policy and Practice* / C. Elliffe. – Cambridge : Cambridge University Press, 2021. – 340 p.
81. Hall, S. *Principles of International Law* [5 ed.] / S. Hall. – Chatswood : LexisNexis Butterworths, 2016. – 873 p.
82. Herzfeld M., Doernberg, R.L. *International Taxaation in a Nutshell* [11 ed.] / M. Herzfeld, Doernberg, R.L.. – St. Paul : West Academic Publishing, 2018. – 606 p.
83. Hniedkova O. H., Bachurina L. V. Features of English legal terms translation. «*South Archive*» (*Philological Sciences*). 2019. Issue LXXX. P. 24-27. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2663-2691/2019-80-5>. (Дата звернення 11.12.2024).
84. Hongler P. *International Law of Taxation* / P. Hongler. – Oxford : Oxford University Press, 2021. – 252 p.
85. House J. *Translation Quality Assessment* / J. House. – London : Routledge, 2015. – 160 p.
86. International conventions in force and in negotiation. *Direct Contributions Administration. The Luxembourg Government*. URL: <https://impotsdirects.public.lu/fr/conventions/luxembourg.html>. (Дата звернення 05.04.2026).
87. *Model Tax Convention on Income and on Capital 2017 (Full Version)* / Paris : OECD Publishing, 2019. – 2624 p. – URL: <https://doi.org/10.1787/g2g972ee-en>. (Дата звернення 11.12.2024).
88. Newmark P. *A Textbook of Translation* / P. Newmark. – New York : Pearson Education, 1988. – 292 p.
89. Oats, L., Abgharad, M., Mulligan, E. *Principles of International Taxation* / L. Oats, L. Abgharad, Mulligan, E. – London : Bloomsbury Professional, 2017. – 848 p.

90. Self-employed. *Statistics Explained. Eurostat.* URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Self-employed>. (Дата звернення 11.12.2024).
91. Sole trader or sole proprietorship. *Business.gov.nl. Information for entrepreneurs.* URL: <https://business.gov.nl/starting-your-business/choosing-a-business-structure/sole-trader-or-sole-proprietorship-in-the-netherlands/>. (Дата звернення 11.12.2024).
92. Treaties for the avoidance of double taxation concluded by Member States. *Taxation and Customs Union.* URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/tax-transparency-cooperation/double-taxation-conventions/treaties-avoidance-double-taxation-concluded-member-states_en. (Дата звернення 11.12.2024).
93. United Nations Model Double Taxation Convention Between Developed and Developing Countries 2021 / New York : United Nations, 2021. – 911 p. – URL: https://financing.desa.un.org/sites/default/files/2023-05/UN%20Model_2021.pdf. (Дата звернення 11.12.2024).